

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.
«__» _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____
«__» _____ 20__ р.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ШКОЛИ
В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ
ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГА-ВИХОВАТЕЛЯ
ТА ВЧИТЕЛЯ ПЕРШОГО КЛАСУ

Кваліфікаційна робота студентки
групи ЗДОМ-16
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Жеребцової Юлії Яківни

Керівник доктор педагогічних наук,
професор Ковшар О.В.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ШКОЛИ.....	8
1.1 Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості старшого дошкільника.....	8
1.2 Аналіз феномену «мотиваційної готовність дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі».....	16
1.3 Організація партнерської взаємодії вихователя та вчителя початкових класів щодо готовності дітей старшого дошкільного віку до школи.....	24
Висновки до першого розділу.....	31
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	33
2.1 Аналіз сучасних Державних документів щодо наступності дошкільного закладу та початкової школи.....	33
2.2 Стан організації процесу формування мотиваційної готовності старших дошкільників до шкільного навчання.	37
2.3 Методичні рекомендації з формування мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до школи.....	41
Висновки до другого розділу.....	48
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	59
Додаток А	
Додаток Б	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Готовність дитини до навчання в школі в однаковій мірі залежить від фізіологічного, соціального і психологічного розвитку дитини. Нормативно - правова база дошкільної освіти: Закон України «Про дошкільну освіту», Закон України «Про охорону дитинства», Закон України «Про освіту», Базовий компонент дошкільної освіти основне завдання дошкільної освіти окреслює соціалізацію дитини дошкільного віку.

Підготовка дітей до школи має відповідати вимогам та критеріям оцінки дошкільної зрілості дитини. Така підготовка передбачає фізичний, емоційний, пізнавальний і особистісний розвиток дитини, готовність до взаємодії з довколишнім світом, розвиток специфічних видів діяльності дошкільників, які є фундаментальними для дошкільного дитинства та визначають і забезпечують адаптацію дитини до нового соціального статусу - школяра. Сформованість самосвідомості, адекватної ідентифікації себе зі своїм «Я», уміння співвідносити свої бажання, можливості та прагнення до здійснення мети діяльності, здатність уявляти себе в минулому, теперішньому, майбутньому часі, орієнтуватись у своїх основних правах і обов'язках - характеризує дошкільну зрілість дитини та її психологічну готовність до систематичного навчання у школі [1,с 2].

В Законі України «Про дошкільну освіту» наголошено, що дошкільна освіта є обов'язковою первинною частиною системи безперервної освіти України (Стаття 4). Одним із завдань дошкільної освіти є виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту (Стаття 7).

Впровадження концепції «Нова українська школа» акцентує увагу на основні принципи освіти України: неперервність та наступність. Саме наступність між дошкільною та початковою освітою створює умови для безболісного переходу від однієї ланки освіти до іншої. Наступність між

дошкільною та початковою освітою – це забезпечення неперервності здобуття людиною освіти.

Державний стандарт дошкільної та державний стандарт початкової ланок освіти побудовані на основі принципів безперервності та наступності і основні завдання – це формування базових компетентностей. Під час навчання у дітей формуються ключові компетентності – вміння, знання та навички, які необхідні для подальшого навчання та життя загалом. Дитина навчається в початковій школі на основі тих компетентностей, які сформувались у неї в дошкільному закладі. У дошкільному віці діти починають розвивати, зокрема допитливість, ініціативність, відповідальність, креативність, навички комунікації. Початкова освіта базується на цих навичках і поглиблює їх.

Об'єднання двох ланок освіти створює умови для психологічно комфортного переходу дитини з закладу дошкільної освіти в школу. Тому важливим є партнерська взаємодія вихователів та вчителів перших класів.

Вкрай важливо зробити безболісним для дитини перехід від однієї вікової сходинки до наступної, максимально зблизити умови розвитку, виховання і навчання старших дошкільників і молодших школярів.

Проблема мотиваційної готовності дитини до систематичного навчання в школі була приділена увага в роботах таких науковців як Л. Божович Л., З. Дуткевич, Г. Запорожець., О. Кравцова, В. Сухомлинський, Д. Ельконін, розкриття проблеми в дослідженнях С.Буцкіна, О. Грединарова, О.Ковшар, К.Крутій, О.Грединарова., Л.Лещенко, О. Погулич та інші.

Мотивація є передумовою успішної адаптації дитини до школи, прийняття дитиною «позиції школяра».

Саме формування мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку є важливою умовою для подальшого успішного навчання та швидкої адаптації до умов школи.

Проблема наступності між дошкільною й початковою освітою є актуальна та суперечлива. Потреба утворення єдиної, динамічної й перспективної системи, спрямованої на підготовку дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі спонукало обрати тему дослідження: «Формування готовності до школи у дітей старшого дошкільного віку засобом партнерської взаємодії педагога вихователя та вчителя першого класу».

Мета дослідження: теоретично та практично проаналізувати процес формування мотиваційної готовності до школи у дітей старшого дошкільного віку засобом партнерської взаємодії педагога вихователя та вчителя першого класу.

Завдання дослідження:

1. На основі теоретичного аналізу уточнити поняття «готовність до школи дітей старшого дошкільного віку»,

2. З'ясувати ключові феномени дослідження «мотиваційна готовність до школи» та «підготовка до нової соціальної позиції «школяр», виявити їх взаємозв'язок.

3. На основі теоретичного та практичного аналізу з'ясувати роль партнерської взаємодії педагогів-вихователів та вчителів початкових класів у здобутті дітьми рольової позиції «школяр».

4. Розробити методичні рекомендації щодо організації партнерської взаємодії педагогів-вихователів та вчителів початкових класів у здобутті дітьми мотиваційної готовності до навчання в школи.

Об'єкт дослідження: готовність дітей старшого дошкільного віку до школи.

Предмет дослідження: формування мотиваційної готовності до школи у дітей старшого дошкільного віку засобом партнерської взаємодії педагога вихователя та вчителя першого класу.

Методи дослідження: теоретичні - аналіз, порівняння теоретичних даних, представлених в методичній літературі, аналіз педагогічного досвіду.

База дослідження. Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 147» Криворізької міської ради.

В дослідженні було задіяно 28 дітей старшого дошкільного віку та 8 вихователів старших груп, 6 вчителів початкових класів, 40 батьків дітей старшого дошкільного віку.

Практична значущість дослідження полягає в розробленні й укладанні методичного забезпечення мотиваційної готовності дітей передшкільного віку до школи засобами партнерської взаємодії педагогів-вихователів та вчителів початкових класів (методичні заходи з вихователями, з вчителями початкових класів, спільні методичні форми); розробка серії діагностувальних завдань, методичні рекомендації з формування мотиваційної готовності старших дошкільників до школи засобом партнерської взаємодії педагогів-вихователів та вчителів початкових класів, конспекти занять, сюжетно-рольові ігри.

Матеріали дослідження можуть використовуватися вихователями старших груп закладів дошкільної освіти; у процесі перепідготовки та професійної підготовки, на курсах підвищення кваліфікації вихователів закладів дошкільної освіти.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 147» Криворізької міської ради.

Публікації. Основні положення та результати кваліфікаційного дослідження висвітлено у збірнику наукових і навчально-методичних праць студентів «Наукові здобутків студентів з дошкільної освіти» кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету Жеребцова Ю.Я. «Формування готовності до школи у дітей старшого дошкільного віку засобом партнерської взаємодії педагога

вихователя та вчителя першого класу». «Наукові здобутків студентів з дошкільної освіти»: зб наукових і навч-метод праць студентва. КДПУ, 2021.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Загальний обсяг роботи становить 123 сторінки, із яких 60 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ШКОЛИ

1.1 Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості старшого дошкільника

Згідно думки багатьох провідних вітчизняних психологів (О. Леонт'єв, Д. Ельконін, В.Давидов, А.Маркова) для дітей старшого дошкільного віку характерна особливість формування орієнтувальних реакцій, які є необхідною умовою утворення нових тимчасових нервових зв'язків. У цьому віці утворюються складні умовні рефлекси, де провідну роль відіграє слово (тобто друга сигнальна система). Функціональні зміни в роботі центральної нервової системи шестирічного дошкільника зумовлені інтенсивним дозріванням його організму, функціонування підкірки [19, с.15].

У шестирічному віці помітно вдосконалюються пізнавальні процеси. Значно зростають гострота зору, чутливість розрізнення кольорів та їх відтінків, розвивається фонематичний і звуковисотний слух, рука перетворюється в орган активного дотику і практичної дії. Збільшується чутливість аналізаторів, що є результатом збагачення дітьми власного чуттєвого досвіду [11,с15].

Для шестирічних дітей характерні більша активність, довільність, цілеспрямованість сприймання. Протягом дошкільного віку неухильно збільшується тривалість розглядання зображень (від 6 до 12 хвилин), дитина поступово навчається координувати свій зір з рухами руки, вдається до спеціально прийомів детального обстеження предметів. Значно зростає роль розумових процесів, пізнаючи предмети, старші дошкільники порівнюють їх, спираючись на наявні знання, обґрунтовують свою думку,

хоча при цьому ще не завжди вміють відділити те, що бачать, від того, що знають про даний об'єкт. Діти все частіше помічають зміни у навколишньому середовищі без спеціальних запитань дорослих [33,с25].

Розвивається наочно-дійове мислення дитини, виникають його нові форми. Мислення стає образно-мовленнєвим – спирається на образи уявлень і здійснюється за допомогою слів. Воно набуває певної самостійності поступово відокремлюючись від практичних дій, переходить у власне розумовий процес, спрямований на розв'язання пізнавальних завдань. У зв'язку з цим зростає роль мовлення, за допомогою якого діти починають мислити подумки, оперувати різними поняттями, зіставляти їх, розкривати властивості і зв'язки.

А. Богуш стверджує, що у шестирічної дитини стрімко збагачується словник він налічує 3500 – 4000 слів. Крім іменників і дієслів, дитина уже вживає прикметники, прислів'я, використовує вставні слова, робить значний крок уперед в оволодінні граматичною структурою простих і складних речень.

Розвивається внутрішнє мовлення, яке стає способом становлення і формою функціонування внутрішніх розумових дій. Його поява свідчить про розвиток словесно-логічного мислення, яке виділяється з практичної діяльності, стає більш абстрактним і узагальненим.

Внутрішнє мовлення дитини формується у процесі оволодіння зовнішнім (звуковим) мовленням і є результатом його інтеріоризації. А водночас – важливим засобом перетворення зовнішніх практичних дій у внутрішні ідеальні дії. Розвивається і так зване чуття мови, яке допомагає дитині успішніше користуватися мовленням, виправляти помилки не лише свої, а й товаришів [40,с28].

До шести років помітно зростають можливості пам'яті збільшується обсяг усього того, що дошкільник може запам'ятати, зберегти і відтворити, тривалість збереження і точність відтворення. У шести-

семирічних дітей часто виявляють уже не механічну, а смислову пам'ять , що дає їм змогу запам'ятовувати значно більше , ніж раніше [12,с55].

Увага дошкільників, як відомо, ще дуже нестійка. Діти часто відволікаються з будь-якого приводу. Разом із тим у шість років розвиток довільної уваги досягає такого рівня, що дошкільник може зосередитися на об'єктах , які відповідають потребам їхньої діяльності. Вони вчаться бути уважними. Проте це не означає, що зникає мимовільна увага. Навпаки – так само розвивається , набуває більшої стійкості і обсягу [19,с5].

Центральним новоутворенням психічного розвитку дітей дошкільного віку є увага. Інтенсивне формування всіх видів уваги, зокрема довільної і творчої, починається у шестирічному віці. Уявні образи у дошкільників яскраві, емоційно насичені , але недостатньо керовані. Основна лінія розвитку уваги – поступове підкорення свідомим намірам, перетворення її у засіб відтворення певних задумів. Удосконалюється вся психічна діяльність дитини.

Головне досягнення дошкільного віку полягає у тому, що чимало дій і рухів уже контролюються свідомістю. Оволодіння вмінням довільно регулювати свою поведінку – найбільш істотний показник загального розвитку , і є свідченням готовності до навчання в школі.

Саморегуляція у шестирічок ще недосконала нерідко діти порушують дисципліну, підкоряють свою поведінку миттєвому бажанню, їхні рухи часто досить імпульсивні. У ході пізнання навколишньої дійсності й участі у різних видах діяльності багатшає його емоційне життя. Розширення досвіду спілкування, нагромадження знань, розвиток інтересів сприяють виникненню нових почуттів. Нове, несподіване, незвичне викликає подив, допитливість; долаання перешкод – задоволення і радість.

Серйозні зміни відбуваються й у сфері моральних почуттів: дитина починає не лише розуміти моральний зміст деяких дій, а й ставитися до них емоційно. Під впливом виховання формуються почуття дружби, товариськості.

У цьому віці вже яскравіше проявляються зачатки почуття обов'язку дитина починає усвідомлювати необхідність та загальнообов'язковість правил поведінки в суспільстві і більшою мірою підкоряє їм свої дії і вчинки, зростає її здатність до самооцінки.

Характерна особливість психіки дітей дошкільного віку - значна емоційна збудливість, недостатня емоційна стійкість, що й повинен обов'язково враховувати педагог, добираючи засоби виховного впливу. Поряд зі швидкою зміною переживань спостерігається відносна стійкість дитячих почуттів, дитина робить спроби регулювати прояви своїх емоцій, її почуття вже менш ситуативні, більш узагальнені [16,с24].

Для старшого дошкільного віку характерне виникнення нової соціальної ситуації розвитку. У дитини з'являються елементарні обов'язки, спосіб її життя змінюється, зміст і форми спілкування з іншими людьми, що породжує нові потреби, інтереси й наміри. Спільна з дорослим діяльність змінюється самостійним виконанням його вказівок. Разом з тим значно зростає інтерес до світу дорослих, їхньої діяльності, взаємин, прагнення долучитися до цього. Виникають певні взаємини з однолітками, виникає бажання погратися разом, щось розповісти товаришеві, виконати з ним трудове доручення, потурбуватися про нього, допомогти йому.

Накопичуючи соціальний досвід, спілкування, дитина наприкінці дошкільного віку користується все більш узагальненими правилами і все ширше вдається до знайомих критеріїв оцінок. На цій основі ґрунтується моральне ставлення до тих, хто їх оточує [1,с. 23].

Дитина йде до школи, якщо на момент вступу вона вже досягла фізичного віку в шість років. Одним з показників фізичної готовності є антропометричні параметри розвитку організму дитини (зріст, вага, кількість постійних зубів). Якщо дитина на момент вступу до школи більшість антропометричних показників є заниженими, необхідно замислитися чи варто йти дитині до школи.

Говорячи про фізичну готовність до школи важливо пам'ятати про психомоторну готовність. До крупної моторики відносять здатність дитини володіти своїм тілом у просторі, робити злагоджені рухи під час ходи, бігу, виконання вправ. Дрібна моторика пов'язана з роботою пальців та кистів рук точними прицільними рухами.

Недостатній розвиток психомоторики, недосконале володіння м'язами тіла є головною причиною неуспішності дитини під час навчальної діяльності. Недостатній розвиток дрібної моторики обмежує здатність дитини виконувати навчальні завдання та гальмує розумовий розвиток.

Дошкільний вік є сенситивним періодом для розвитку моторики, тому дуже важливо приділяти належну увагу розвитку як крупної, так і дрібної моторики.

Крім фізичної зрілості, для успішного навчання у школі важливо, щоб дитина була і психічно зрілою [34,с25].

Психічна зрілість складається з таких компонентів, як мотиваційна готовність, інтелектуальна готовність, воляова готовність, моральна готовність.

Моральна готовність є фундаментом особистості дошкільника. У повсякденні під час спілкування з дорослими, розігрування рольових ігор з однолітками у дитини формуються знання про численні соціальні норми, які безпосередньо пов'язані з її позитивними і негативними емоційними переживаннями. Але ці знання дитина ще не усвідомлює до кінця. Моральні інстанції породжують у шестирічок і моральні мотиви поведінки, які можуть бути за своїм впливом сильнішими ніж інші і посідати провідну роль в ієрархії мотивів. Уміння спілкуватися з дорослими та однолітками є основою успішної адаптації дитини до умов шкільного життя.

Воляова готовність дитини до шкільного навчання є досить важливою складовою безболісного входження у нову систему відносин.

Уже у дошкільному віці дитина опиняється перед необхідністю долати певні труднощі і підкорювати свої дії поставленій меті. Завдяки цьому вона починає свідомо контролювати себе, керувати власними внутрішніми і зовнішніми діями, своїми пізнавальними процесами і поведінкою в цілому.

Відомий психолог Лев Виготський вважав вольову поведінку соціальною, а джерело розвитку дитячої волі вбачав у взаємодії дитини з навколишнім світом. При цьому провідну роль у формуванні волі відводив її мовленнєвому спілкуванню з дорослими. Лев Виготський розглядав волю як стадію оволодіння власними процесами поведінки. Отже, уже в дошкільному віці виникає воля. Звичайно, вольові дії дошкільників мають свою специфіку вони співіснують з діями непередбачуваними, імпульсивними, які виникають під впливом ситуативних почуттів її бажань [32,с21].

Після оволодіння мовленням, слово стає для дошкільників не лише засобом спілкування, а й засобом регуляції поведінки. Протягом дошкільного дитинства ускладнюється характер вольової сфери особистості і змінюється питома вага довільних дій у загальній структурі поведінки. Розвиток волі у цьому віці тісно пов'язаний зі змінами мотивів поведінки та їх супідрядності. Поява певної вольової спрямованості і висування на перший план мотивів, які стають для дитини більш важливими, ведуть до того що, керуючись у своїй поведінці цими мотивами, дитина свідомо досягає поставленої мети і не піддається при цьому сторонньому впливу. Вона поступово оволодіває умінням підпорядковувати свої дії мотивам, які значно віддалені від цілі конкретних дій, зокрема мотивам суспільного характеру. Разом з тим, хоча у шестирічок і з'являються вольові дії, але сфера їх застосування та їх місце у поведінці дитини залишаються вкрай обмеженими.

Основними показниками вольової готовності дитини є певні рівні сформованості довільних психічних процесів, зокрема сприймання, пам'яті, уваги [29,с16].

Для того щоб успішно вчитися, дитина насамперед повинна прагнути нового шкільного життя, «серйозних» занять, «відповідальних доручень. На появу таких бажань впливає ставлення дорослих до навчання як до важливої змістовної діяльності, більш значимої ніж гра дошкільників. Прагнення дитини знайти нове соціальне становище веде до створення її внутрішньої позиції-мотивації.

Інтелектуальна готовність до шкільного навчання пов'язана з розвитком розумових процесів – уміння узагальнювати, порівнювати об'єкти, класифікувати їх, виділяти істотні ознаки, робити висновки. У дитини повинен бути сформований певний обсяг уявлень, зокрема образних і просторових, відповідний рівень мовленнєвого розвитку та пізнавальної активності. Важливим показником розумового розвитку дитини є системність знань про навколишній світ, зокрема про природу, світ людей та певні соціальні явища.

Інтелектуальна готовність дитини виявляється, зокрема, й у рівні розвитку її пізнавальної діяльності. Дитина, яка досягла достатнього рівня розвитку пізнавальної діяльності здатна розв'язати більш складні та різноманітні задачі, що потребують виділення і врахування причинно-наслідкових зв'язків і відносин між об'єктами і явищами, діями; не просто використовує заучені дії у різних видах діяльності – грі, малюванні, конструюванні, під час виконання навчальних і трудових завдань, а й постійно видозмінює їх отримуючи нові результати; передбачає результати своїх дій, планує їх [3,с 66].

На етапі підготовки до школи, та й впродовж усього періоду дошкільного дитинства, пріоритетним є загальний розвиток дитини. Тож перед батьками і педагогами майбутніх школярів стоїть завдання сформуванню загальні здібності та якості особистості, необхідні для того,

щоб опанувати принципово нову для них діяльність – учбову. Важливо, щоб майбутній учень умів спілкуватися з найближчим оточенням, був доброзичливий з дітьми та дорослими. Також до вступу до школи дитина повинна вміти керувати своїм тілом, вправно рухатися та орієнтуватися у просторі. У неї має бути гарно розвинена дрібна моторика рук, а також скоординовані рухи руки та ока [40,с 64].

Для успішності дитині, яка вступає до школи повинні бути притаманні такі якості :

- прагнення до спілкування з дорослими;
- бажання вчитися;
- міцне здоров'я;
- позитивний емоційний настрій;
- грамотне мовлення, зв'язний виклад своїх думок;
- прагнення до співпраці з дорослим;
- розвинена довільність поведінки;
- допитливість і прагнення до відкриттів;
- сформована координація рухів і графічні навички [4,с25].

Умови життя дошкільника, зміна вимог до нього з боку дорослих, зростаючі можливості пізнання, а також зміна типу провідної діяльності ускладнюють і структуру особистості дитини. Початок формування особистості пов'язують із розвитком протягом дошкільного віку супідрядності (ієрархії) мотивів. В якості мотивів можуть виступати і зміст самої діяльності, і її суспільне значення, успіх і неуспіх у її проведенні, самооцінка та отримання групового визнання. У різних дітей на перший план можуть виступати найрізноманітніші мотиви.

Отже, перебудова мотиваційної сфери пов'язана і з засвоєнням дитиною морально-етичних норм. Починається вона з формування дифузних оцінок, на підставі яких діти поділяють всі вчинки на «хороші» чи «погані». Спочатку безпосереднє емоційне ставлення до людини нероздільно злито в свідомості дитини з моральною оцінкою її поведінки,

тому молодші дошкільнята не вміють аргументувати свою погану чи хорошу оцінку вчинку літературного героя, іншої людини. Старші дошкільнята пов'язують свою аргументацію за суспільним значенням.

У дошкільному віці під впливом оцінок дорослих у дітей виявляються і зачатки почуття обов'язку. Первинне почуття задоволення від похвали дорослого збагачується новим змістом. Разом з цим починають формуватися перші моральні потреби. Задовольняючи домагання на визнання з боку дорослих і інших дітей, бажаючи заслужити суспільне схвалення, дитина намагається вести себе відповідно до соціальних норм і вимог. Спочатку дитина робить це під безпосереднім контролем дорослого, потім весь процес інтеріорізується.

Отже, старший дошкільний вік визначається цілісною зміною особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання – фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої

1.2 Аналіз феномену «мотиваційна готовність дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі»

Проблемою мотиваційної готовності дитини до навчання в школі можна присвячені праці таких науковців: М.Безруких, Л.Божович, Т.Дуткевич, Д.Ельконін, О.Запорожця, О.Кравцової, Р.Павелків В.Сухомлинського, та інших.

У зарубіжних дослідженнях до проблеми мотиваційної готовності дитини до школи зверталися у своїх роботах Л.Венгер, Г.Гетпер, А.Керн, С.Штребель.

Питання мотиваційної готовності до шкільного навчання є частиною більш загальної проблеми – проблеми психологічної готовності дитини до навчання у школі. Розглянемо саме поняття мотиваційної готовності.

Мотивація (з лат.movere) – спонукання до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби (матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії).

Мотивація – це те, що знаходиться в людини «всередині».

Мотиваційна готовність – наявність у дитини бажання вчитися. Цей вид готовності передбачає ставлення до навчальної діяльності як до суспільно значущої справи та прагнення до отримання знань[42].

Під мотиваційною готовністю розуміють бажання вчитися, ставлення до школи і навчання як до серйозної діяльності. Дитина приходить у школу з певною мотивацією, де вирізняються пізнавальні й соціальні мотиви.

Пізнавальні мотиви пов'язані із самим змістом і процесом навчання.

Соціальні мотиви породжуються різноманітними соціальними взаєминами дитини з іншими людьми. Це прагнення до схвалення, до підтримки дорослих, до завоювання авторитету серед однолітків, бажання зайняти «позицію школяра». У молодших школярів соціальні мотиви займають настільки значне місце, що здатні визначати позитивне ставлення дітей навіть до діяльності, позбавленої для них безпосередньої привабливості, інтересу.

На думку вчених мотиваційна готовність до навчання у школі передбачає розвинену потребу дитини в знаннях, уміннях, а також

прагнення до їх удосконалення. Вона є передумовою успішної адаптації дитини до школи, прийняття нею «позиції школяра». У разі не сформованості мотивів до навчання, дитині складно звикнути до нових умов, колективу і вчителя, сприймати навчальний матеріал, що може призвести до стану дезадаптації.

Готовність до шкільного навчання – це бажання та усвідомлення необхідності вчитися, що виникає в результаті соціального дозрівання дитини, появи у неї внутрішніх суперечностей, які визначають мотивацію до навчальної діяльності.

Найповніше поняття «готовності до школи» визначав Л. Венгер. Він вважав, що готовність до школи – це певний набір знань і умінь, у якому повинні існувати всі інші елементи, хоча рівень їх розвитку може бути різний [27 с.141].

Мотиваційна готовність дитини є своєрідним «генератором позитивних вражень про школу. Це той, «двигун», який допомагає дитині комфортно почуватися у школі і ставитися до навчання як до цікавого процесу. Дітей дуже цікавлять зовнішні атрибути шкільного життя – форма, шкільне приладдя, оцінки, дзвінки тощо – але це не є визначальним фактором у їхньому прагненні навчатися у школі. Про сформовану мотиваційну готовність можна говорити лише тоді, коли дитину захоплює власне навчання як серйозна змістовна діяльність, яка дає певний результат, важливий для своєї дитини і для дорослих, як її оточують. Образ школяра – людини, яка займається суспільно значимою і суспільно оцінюваною справою, дитина усвідомлює як адекватний для неї шлях до дорослості він відповідає сформованому мотиву стати дорослим і реально здійснювати його функції.

«Внутрішня позиція школяра» з'являється у дитини наприкінці дошкільного віку, є системою потреб, пов'язаних з учінням як новою, серйозною, справжньою, суспільно значущою діяльністю, що втілює у собі новий, серйозний, суспільно значущий і, отже, дорослий спосіб життя. У

шестирічної дитини така мотивація до навчання у школі ще не сформована [47,с66].

У теоретичних працях Л.Божович основна увага приділяється значенню мотиваційної сфери у формуванні особистості дитини та зосереджується увага на її основній ролі у формуванні психологічної готовності до навчання дитини в школі. Науковець виокремлює дві групи мотивів у навчальній діяльності: широкі соціальні мотиви до навчання, або мотиви, пов'язані «з потреби дитини у спілкуванні з іншими людьми, в їх оцінках та схваленнях, з бажанням учня посісти певне місце в системі доступних йому суспільних відносин»; мотиви, пов'язані безпосередньо з навчальною діяльністю, або «пізнавальні мотиви дітей, потреба в інтелектуальній активності та в оволодінні новими вміннями, навичками та знаннями»[5]

Поєднання цих двох аспектів, на думку Л.Божович, сприяють виникненню у дошкільника нового ставлення до навколишньої дійсності, яке автор називає «внутрішньою позицією школяра». Внутрішню позицію школяра психолог вважає одним із критеріїв готовності до навчання у школі. Мотиваційна готовність – виражається ставлення дитини до майбутнього навчання.

Формування мотиваційної готовності відбувається протягом всього старшого дошкільного віку та включає:

- формування пізнавальної спрямованості на навколишню дійсність пізнавальних інтересів (цьому сприяє використання спеціальних прийомів навчання дітей);
- формування правильних уявлень про школу та навчання (розповіді, бесіди, екскурсії, читання художньої літератури, зустрічі з першокласниками).

Готовність старшого дошкільника до нової для нього соціальної позиції – позиції школяра, що базується на прагненні дошкільника відвідувати школу, бажання отримувати знання. Передумовою виникнення

цих мотивів є загальне бажання дитини вступити до школи та розвиток її допитливості [5].

Отже, мотиваційна готовність – це бажання випускника дошкільного закладу оволодіти новим соціальним статусом.

Варто зазначити, що успішному формуванню мотиваційної готовності дитини до навчання в школі сприяє постійна співпраця родини, дошкільного закладу та школи. В. Сухомлинський зазначав, що робота з підготовки дітей до школи повинна розпочатися зі створення єдиного колективу батьків, тісно пов'язаного з учительським. Це забезпечить єдність у виховних діях. «Відсутність батьківського колективу призводить і до відсутності єдиної громадської думки батьків при здійсненні єдиних вимог школи і сім'ї у вихованні дітей», зауважує В. Сухомлинський[5]

Мотиваційна готовність – запорука внутрішнього потягу дитини до засвоєння базових компетентностей.

Розглянемо поняття мотиваційної готовності, яке походить від слова «мотив», що означає спонукання, в даному випадку – ставлення до майбутнього навчання.

Супідрядність мотивів є новоутворення старшого дошкільного віку. О.Леонт'єв дійшов висновку, що в дошкільному віці вперше виникає свідоме й самостійне підкорення дитиною однієї дії іншій.

Ставлення дитини до навчання формується задовго до того, як вона переступить шкільний поріг. Важливу роль тут відіграє інформація про школу і спосіб її подачі батьками та вихователями дошкільного закладу.

Необхідно, щоб кожна дитина не лише зрозуміла запропоновану інформацію, а й змогла відчувати, «прожити» її. Тож для цього використовують сюжетно - рольові ігри, розповіді дорослих про своє навчання та улюблених учителів, організують екскурсії до школи, спілкування з молодшими школярами, читання та аналізування художньої дитячої літератури про шкільне життя, вчать прислів'я і приказки у яких йдеться про особливе значення книги, навчання, праці тощо [9,с14].

Велика кількість дітей не хочуть іти до школи. Саме тому дуже важливо сформувати у дітей позитивне ставлення до школи, але ненав'язливо, не супроводжувати це певними умовами щодо досягнення дітей, а як «бонус», «винагороду» - підростеш і підеш до школи, дізнаєшся багато цікавого, познайомишся з новими друзями. А освітній процес у дошкільному закладі, своєю чергою не має бути «репетицією навчання в школі», а наповнюватися органічними для дошкільного віку видами діяльності та пізнавальним змістом, що формуватиме у дітей цілісну картину світу і створюватиме формуванню сприятливого ставлення до неї [6,с10].

Необхідно заздалегідь готувати дітей до шкільного життя, обговорювати з ними можливі ускладнення, вчити конструктивно розв'язувати проблеми, які постають.

Щоб сформувати у дошкільників правильне ставлення до школи, варто використовувати у своїй роботі методи, які дали б кожній дитині змогу усвідомити потрібну інформацію. Важливо, щоб відомості про шкільне життя були зрозумілі дітям. Але ще важливіше створити такі умови, за яких діти змогли б «прожити» роль учня, відчуті і «приміряти» правила шкільного життя на себе. Тож у роботі з дітьми потрібно не лише використовувати бесіди про школу, а й читання, розігрування казок, психологічні етюди, сюжетно-рольові ігри тощо. Така робота корисна, насамперед, тим, що вчить дитину розуміти емоції інших людей та керувати власними емоціями.

Для формування в дошкільників правильного уявлення про школу в розпорядженні вихователів і батьків безліч простих і доступних засобів: читання книг про школу, знайомство з деякими правилами поведінки учня, відвідування школи.

Можна розповісти дітям про те, як зміниться їхнє життя, коли вони стануть школярами: учень повинен щодня ходити в школу, виконувати в

класі і вдома ті завдання, що задає вчитель. Щоб добре вчитися, потрібно бути уважними, дисциплінованими, акуратними [5,с22].

Розвиток мотивації шкільного навчання передбачає формування уявлень дошкільника про те, яким буде навчання в школі, знань про те, яким буде його завтрашній день і підготовку дитини до нього як до радісної події. Тому дорослим потрібно з'ясувати зміст і характер стихійних уявлень дитини про школу та коригувати їх.

Застосовується і прийом аналізу дитячих робіт. Не слід обмежуватися загальною оцінкою «добре» - «недобре». Особливу увагу потрібно приділяти тому, як виконане завдання, діти повинні знати, за якими критеріями дорослий оцінює їх. Наприклад: акуратність, своєчасність, творчий підхід, засвоєння необхідних технічних навичок, умінь; старанність, цілеспрямованість, наполегливість, самостійність, уважність тощо. Будь-яке досягнення чи промах дитини не повинні залишатися непоміченими.

Формуванню позитивного ставлення до школи допомагають і різні режимні процеси, що привчають дитину до самостійності, дисциплінованості. Під час екскурсій, прогулянок можна підкреслити, що вести себе потрібно, як майбутнім учням. Варто домагатися того, щоб дитина все встигала робити вчасно, мала постійний режим дня.

Отже, вихователь або батьки під час роботи з дітьми, у спілкуванні з ними проводять аналогію між школою та дитячим садком, добиваючись при цьому, щоб знання дітей були пронизані світлим почуттям очікування зустрічі зі школою.

Під час екскурсій у школу важливо познайомити дітей не тільки зі шкільним обладнанням, але й розкрити режим життя учнів. За домовленістю з вчителем можна побувати на шкільному уроці, познайомитися з черговими, класним куточком, газетою.

Важливе значення в ігровій діяльності дошкільника займають ігри «У школу». Аналіз гри «В школу» - надійний засіб прояву дитячих

уявлень. Як показали дослідження психологів, центральним моментом гри у дітей дошкільного віку завжди стає те, що є для них найбільш важливим, найбільш істотним у події, яка розігрується. Найбільш важливі моменти діти зображають найбільш розгорнуто, реалістично, емоційно. Зміст гри, що виступає для граючих як другорядний, зображується скупко, згорнено, іноді може набувати умовної форми.

У мотиваційній готовності дошкільника до навчання переплітаються дві основні потреби, що рухають його психічний розвиток: пізнавальна потреба, яка найбільш повно задовольняється в навчанні, і потреба у соціальних відносинах, характерних для статусу школяра.

Прагнення до школи тільки заради зовнішніх атрибутів свідчить про неготовність дитини до навчання.

Інший аспект формування мотиваційної готовності – організація пізнавальної активності дітей. Пізнавальна активність є природним проявом інтересу дитини до навколишнього світу .

Пізнавальна активність, як одна з форм соціальної активності, – це «жива, енергійна діяльність, спрямована на виконання отриманого завдання»[14,с11].

Дошкільний вік є сенситивним періодом для розвитку пізнавальної потреби. Тому так важливо в цей час активно підтримувати будь-які прояви природного потягу дітей до пізнання.

Помилками у вихованні пізнавальних мотивів є:

- ігнорування дорослими прагнення дитини до пізнання нового;
- завдання формування мотивації перекладається на школу. До способів виховання пізнавальної активності належать:
  - створення сприятливого емоційного фону (повноцінне спілкування з дорослим, залучення дитини до кола інтересів родини);
  - підтримка бажання дитини задавати питання, що виявляється як схвалення, доброзичливість, уважність, повага, готовність відповісти;
  - пізнавальні бесіди з дітьми;

- використання ігор.

Для вирішення цих завдань у навчально-виховному процесі використовуються різні форми і методи роботи: екскурсії до школи, бесіди про школу, читання розповідей і розучування віршів шкільної тематики, розгляд картинок, що відображають шкільне життя, та бесіди з ними, малювання школи (малюнок школи після екскурсії, малюнок школи майбутнього, малюнок «В якій школі я хочу вчитися» та ін) і гра в школу.

Оповідання і вірші про школу необхідно підібрати так, щоб показати дітям різні сторони шкільного життя: радість дітей, що йдуть до школи; важливість і значущість шкільних знань; зміст шкільного навчання; шкільна дружба і необхідність допомагати шкільним товаришам.

Отже, мотиваційна готовність до навчання займає особливе місце серед складових феномену «готовність до школи дітей старшого дошкільного віку». Наприкінці дошкільного віку освітня діяльність спрямована на здобуття «внутрішньої позиції школяр», яка є системою потреб, пов'язаних з учінням як новою, серйозною, справжньою, суспільно значущою діяльністю, що втілює у собі новий, суспільно значущий і, отже, дорослий спосіб життя.

1.3 Організація партнерської взаємодії вихователя та вчителя початкових класів щодо готовності дітей старшого дошкільного віку до школи

Наступність дошкільного закладу та початкової школи традиційно визначається як двобічний зв'язок, що передбачає, з одного боку, спрямованість навчально-виховної роботи в дитячому садку на ті вимоги, які будуть пред'явлені дітям у школі, а з іншого – опору вчителя на досягнутий старшими дошкільниками рівень розвитку, на знання, навички та досвід дітей [40, с.120]. («Початкова школа має точно і повно враховувати набуте дитиною в дошкільному віці, особливо щодо

формування її особистісних якостей, і С.Савельєва, аналізуючи засади реалізації принципу наступності в сучасних умовах [52, с.35].

В своїй монографії Ковшар О.В. зазначає, що «наступність у навчанні» не існує суттєвих розбіжностей, кожне нове лише поглиблює та розширює уявлення про це педагогічне явище, а тому під наступністю як суттєвою й необхідною ознакою в пов'язуючому ланцюжку між дошкільною та початковою ланками освіти – передшкільною освітою розуміє зв'язок між процесами пізнання у дітей старшого дошкільного віку та молодших школярів, які спираються на попередній досвід з урахуванням вікових та індивідуально-психологічні особливості дітей у навчально – виховному процесі

Наступність ЗДО і початкової школи на думку О Ковшар, передбачає, з одного боку, передавання дітей школі з таким рівнем загального розвитку й вихованості, який забезпечує вимогам шкільного навчання, з другого – врахування й опору школи на знання, вміння, якості, навички, яких уже набули діти на дошкільному етапі розвитку, та активне використання їх учителем для подальшого всебічного розвитку учнів[27, с.123].

Для більш плавного переходу старших дошкільників до школи потрібно створити в школі розвивально-освітнє середовище для полегшення адаптації, облаштувати зони для ігор. Важливим є обізнаність вчителів з змістом БКДО (державний стандарт дошкільної освіти), методиками спілкування з дітьми , варіативними програмами розвитку, виховання і навчання дітей. З боку дошкільного закладу - створити умови мотиваційної підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі; ознайомлення та опрацювання з новою концепцією НУШ. Саме така партнерська взаємодія двох ланок освіти, така взаємодія педагогів вихователів і вчителів початкової школи сприятимуть поступовий перехід дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі без будь-яких труднощів.

О. Ковшар визначає напрями, які сприяли б реалізації принципів наступності і в кінцевому етапі неперервності дошкільної та початкової ланок освіти:

- обізнаність педагогів(як вихователів, так і вчителів початкової школи з якісними психічними новоутвореннями дітей 5-6 років);
- з базисними характеристиками випускника ЗДО; з державними стандартами освіти – БКДО і ДСПО;
- зі змістом програм ЗДО і 1 класу школи;
- з методиками, формами і методами навчання як у дошкільному закладі, так і в першому класі школи;
- узгодження змісту роботи між ЗДО і ПШ у роботі з дітьми старшого дошкільного віку, які не відвідують ЗДО, оскільки така робота за законом про ДО є обов'язковою і буде здійснюватися дошкільними закладами, школою, центрами і т. ін..;
- розробка відповідних навчально-методичних та інструктивних матеріалів для ЗДО і ПШ спільними зусиллями вихователів, учителів і науковців обох ланок освіти щодо розуміння сутності наступності та шляхи її забезпечення;
- координація змісту дошкільної та початкової освіти з метою визначення пріоритетних напрямів діяльності кожної з цих ланок та усунення диспропорції між провідними змістовими лініями дошкільної освіти;
- зміна методики навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку і початкової школи;
- координування в означеному напрямі навчальних планів, програм, введення нових спецкурсів для студентів факультетів дошкільної і початкової освіти [27, с.125].

Наступність у системі неперервної освіти розуміється як взаємозв'язок між її суміжними ланками, що забезпечує можливість цілісного розвитку особистості на всіх ступенях формування .

Однією з умов організації передшкільної освіти є наявність партнерської взаємодії вихователів ЗДО, вчителів початкової школи та батьків майбутніх першокласників.

Партнерська взаємодія – узгоджена діяльність учасників освітнього процесу, спрямована на досягнення спільних цілей, результатів та вирішення важливих завдань.

Педагогіка партнерства – напрям педагогіки, що включає собою систему методів і прийомів виховання і навчання на засадах гуманізму та творчого підходу до розвитку особистості [27, с.30]. Серед авторів: В.Сухомлинський, Ш.Амонашвілі, І.Волоков, І.Іванов, А.Макаренко, В.Караковський, С.Лисенко, В.Шаталов та інші.

Педагогічний процес можна уявити як інтеграцію взаємозалежних процесів взаємодії педагогів з учнями, батьками.

Педагогічну взаємодію в організації навчально-виховного процесу дошкільного закладу і початкової школи досліджувала Л.Федорович, яка зазначає, що педагогічна сутність взаємодії полягає у спільному вирішенні сім'єю, дошкільним закладом та школою завдань педагогічного процесу, його доцільності, цілеспрямованості позитивних взаємовпливів і взаємозамін тих, хто бере участь у педагогічному процесі. Взаємодія об'єднує педагогів, батьків, дітей, забезпечує їхній активний взаєморозвиток [27, с.201-202].

Як зазначає О. Ковшар педагогічна взаємодія розглядається як процес, який відбувається між суб'єктами освіти(вихователем і вихованцем, вихователями та вихованцями, педагогами та батьками, педагогами між собою) в ході навчально-виховної роботи і спрямований на розвиток особистості кожного із суб'єктів, які взаємодіють. Таку взаємодію можна назвати як партнерську[27, с.202].

Формування мотиваційної готовності до школи забезпечується спільними зусиллями вчителів, батьків, вихователів. Формування мотивів навчання і позитивного відношення до школи є однією з найважливіших

задач педагогічного колективу ЗДО та вчителів початкової школи в підготовці дітей до школи. Адже, як зауважила Л. Божович, найбільш значущим для успішності у навчанні є розвиток мотиваційної сфери дитини, яку потрібно формувати і вдосконалювати спільними зусиллями з батьками, педагогами та вихователями[6].

У педагогів закладу дошкільної освіти і початкової школи одна мета – організувати життя і діяльність дитини таким чином, щоб вона безболісно, адекватно реагуючи на зміни в її житті, змогла опанувати новий для неї статус школяра.

Підсумком взаємодії педагогічних колективів є спільна педагогічна діяльність учителів та вихователів, де аналізуються результати застосування технологій у процесі підготовки дітей до школи, виявляються помилки та недоліки, прогнозуються перспективи, визначаються напрямки подальшої співпраці школи та дошкільного закладу для формування, збереження і зміцнення здоров'я дітей. Із метою забезпечення якісної реалізації наступності в роботі закладів щодо формування компетентності вихованців важливо дотримуватись таких умов: співробітництво має бути довготривалим і нерозривним; робота – системною і плановою; завдання – комплексними та інтегрованими[18].

Педагогічна взаємодія включає правильне співвідношення як педагогічний вплив, так і його активне сприйняття, власну активність вихованця, яке проявляються у відповідних впливах на самого себе і педагога. В залежності від характеру прояву активності вчителя і учня в навчальній діяльності міняються варіанти взаємодії [27, с.200].

Проаналізувавши педагогічну взаємодію в дошкільному закладі на думку А.Майера – основними формами взаємодії виступають спілкування і діяльність. Визначає основні ознаки педагогічної взаємодії:

- наявність суб'єкта (що реалізує) і об'єкта (що знаходиться під впливом);

- наявність способу зв'язку між ними (виходячи з їх позицій, ролей і статусів), що виражаються у функціях і конкретних діях, у тому числі зворотного зв'язку;

- процесуальність (етапи, стадії) в просторі часу;

- структурованість (компоненти діяльності та спілкування, мотиваційно-цільові та операційно-діяльні компоненти);

Педагогічна діяльність має подвійну спрямованість свого впливу як на вихованців, так і на самого педагога, тому позитивна, продуктивна, педагогічна взаємодія в освітньому просторі дошкільного закладу – обов'язкова умова виховання і навчання дітей дошкільного віку [27, с.202].

В. Сухомлинський вказував на особливе місце у вирішенні проблем взаємодії сім'ї , дошкільної установи і школи. Наголошував, що можна виховувати не тільки педагогікою, а й атмосферою, яку створили вихователі, що слугує формуванню уважності, доброти, турботи. Моральні взаємини В. Сухомлинський вважав надійною ланкою, що пов'язує школу із сім'єю у підготовці майбутніх учнів [57, с.122].

Принцип наступності – один з найголовніших психолого-дидактичних принципів, який передбачає встановлення взаємозв'язків між дошкільною ланкою освіти і початковою школою за напрямками:

- а) психофізичного розвитку дітей;

- б) завдань формування особистості;

- в) змісту освіти;

- г) методів навчання і виховання.

Така взаємозалежність і взаємна орієнтація двох послідовних освітніх ланок забезпечує процесам навчання й розвитку неперервний і перспективний характер.

На думку вчених мотиваційна готовність до навчання у школі передбачає розвинену потребу дитини в знаннях, уміннях, а також прагнення до їх удосконалення. Вона є передумовою успішної адаптації дитини до школи, прийняття нею «позиції школяра».

Поєднання дошкільної і початкової освіти створює передумови для реалізації індивідуальності кожного вихованця, що значно складніше зробити у школі. Як свідчить дослідження науковців, об'єднання у комплексі двох підсистем значно посилює виховні можливості, створює умови для психологічно комфортного переходу дитини у школу[18].

Практичний аспект взаємодії можемо представити як:

- попереднє знайомство вчителів зі своїми майбутніми учнями;
- кураторство вихователями своїх колишніх вихованців;
- форми взаємодії педагогічних колективів: семінари, семінари-практикуми, тренінги (педагогічного спілкування комунікативних умінь), спільна робота практичного психолога з вчителями та вихователями дошкільних груп;
- система відвідування вчителями старших груп, спостереження за діяльністю дітей на заняттях та поза ними; бесіди з дітьми та їх вихователем; створення «школи майбутнього першокласника»; організація спільних концертів, спортивних змагань.

Традиційним є складання плану спільної роботи щодо забезпечення наступності, який передбачає три розділи: організаційно-педагогічний, методичний та роботу з батьками.

Підсумком співпраці педагогічних колективів є спільна педагогічна рада вчителів та вихователів, де аналізуються результати підготовки до школи, помилки та упущення, прогнозуються подальша співпраця школи та дошкільних груп.

Отже завдяки ефективній організації передшкільної освіти на основі партнерської взаємодії, відбувається індивідуальний розвиток особистості старшого дошкільника, поступове її включення до системи особистісних і громадських відносин, соціалізація особистості, формується життєва компетентність дошкільників, готовність до навчання у школі.

Висновки до першого розділу

Підготовка старших дошкільників до навчання в школі є сучасною проблемою. Надати дитині передшкільного віку впевнений старт є завданням як дошкільної, так і початкової освіти.

Проаналізована психолого-педагогічна характеристика особливості розвитку старших дошкільників: зростає роль розумових процесів, аналітико-синтетичних навичок, пізнаючи предмети, старші дошкільники порівнюють їх, спираючись на наявні знання; розвивається наочно-дійове мислення, виникають його нові форми (образно-мовленнєве, набуває певної самостійності); зростає роль мовлення, за допомогою якого діти починають мислити подумки, оперувати різними поняттями, зіставляти їх, розкривати властивості і зв'язки.

З'ясовано, що мотиваційної готовність дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі є однією з основних компонентів загальної (психологічної) готовності до школи. Виявляється вона у прагненні дитини до навчання, бути школярем, у достатньо високому рівні пізнавальної діяльності і мислительних операцій, у володінні елементами навчальної діяльності, у певному рівні соціального розвитку.

Мотиваційна готовність старшого дошкільника до шкільного навчання передбачає формування правильних та різнобічних уявлень і знань дитини про школу, про шкільні вимоги; емоційно-позитивного ставлення до майбутнього навчання та розвиток пізнавальної активності дітей;

Як показує досвід вихователів дошкільних навчальних закладів: дієвими педагогічними засобами формування готовності дошкільника до навчання у школі є читання книг про школу, знайомство з деякими правилами поведінки учня, відвідування школи; прийом аналізу дитячих робіт дорослим спільно з вихованцями; ігри «У школу», екскурсії до школи та ін.

Розвиток мотивації шкільного навчання передбачає формування уявлень дошкільника про те, яким буде навчання в школі, знань про те, яким буде його завтрашній день і підготовку дитини до нього як до радісної події.

Отже, під час підготовки до навчання в школі в освітній роботі з дітьми старшого дошкільного віку велику увагу потрібно приділяти мотиваційній готовності дитини до шкільного навчання.

Основою формування мотиваційної готовності до школи є організація партнерської взаємодії вихователя та вчителя початкових класів щодо підготовки дітей старшого дошкільного віку до нової соціальної позиції «школяр».

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1 Аналіз сучасних Державних документів щодо наступності дошкільного закладу та початкової школи

В умовах сучасного закладу дошкільної освіти велика увага приділяється підготовці дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі. Теоретичний огляд проблеми готовності дітей до шкільного навчання свідчить про сучасність та актуальність дослідження.

Нами був проведений аналіз Державних стандартів дошкільної та початкової ланок освіти (БКДО та ДСПО), щодо наступності дошкільного закладу та початкової школи. Послідовність, безперервність освіти можлива за дотримання принципів перспективності й наступності між суміжними ланками освіти – зокрема між дошкільною та початковою, початковою і середньою.

«Дошкільна освіта є невід’ємним складником та першим рівнем у системі освіти – стартовою платформою особистісного розвитку дитини. Затверджений стандарт забезпечить підвищення якості дошкільної освіти в Україні та приведення її до відповідності міжнародним стандартам»[2].

Оновлений документ заснований на компетентнісному підході, як і Державний стандарт початкової освіти.

Ключові компетентності Базового компонента дошкільної освіти продовжуються в Держстандарті початкової освіти за окремими освітніми галузями. Наприклад, освітні напрями «Дитина в природному довкіллі» та «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» продовжуються математичною та природничою освітніми галузями, а «Дитина у світі мистецтва» – мистецькою та технологічною.

Наступність між дошкільною та початковою освітою простежується й через формування наскрізних умінь, що є спільними для дошкільної та початкової освіти: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

Державним стандартом початкової освіти окреслені такі ключові компетентності: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами, математична компетентність, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, екологічна, інформаційно-комунікаційна, культурна, громадянські та соціальні компетентності, підприємливість та фінансова грамотність, навчання впродовж життя. Зазначені компетентності формуються на основі компетентностей, що закладені у дошкільному віці: здоров'язбережувальної, комунікативної, предметно-практичної, ігрової, сенсорно-пізнавальної, природничо-екологічної, художньо-продуктивної, мовленнєвої, соціальної, особистісно-оцінної.

Порівняльний аналіз БКДО та ДСПО засвідчує, що спільними для всіх ключових компетентностей Базового компоненту дошкільної освіти та Державного стандарту початкової освіти є такі вміння: уміння висловлювати власну думку, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Отже, саме наступність, як дидактичний принцип забезпечує старшим дошкільникам передумову до шкільного навчання.

Проаналізуємо концепцію Нової української школи, яка визначає побудову освіти на всіх її ланках з максимальним урахуванням індивідуальних особливостей (фізичних, психологічних, інтелектуальних) кожної дитини незалежно від її вікової групи [43].

Нова українська школа – це ключова реформа освіти України. Головна мета – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті.

Формула успішної Нової української школи містить такі ключові компоненти:

- новий зміст освіти – формування компетентностей, які потрібні будуть особистості задля успішної самореалізації в суспільстві;
- наскрізний процес виховання – формування соціально-моральних цінностей;
- педагогіка партнерства – партнерство між учнями та батьками;
- дитиноцентризм – орієнтація освіти на потреби учня в освітньому процесі;
- нова структура школи – засвоєння нового змісту і формування необхідних життєвих компетентностей;
- сучасне освітнє середовище – умови, засоби й технології, необхідні для навчання учнів, освітян і батьків як у закладі освіти, так і поза його межами[43].

Принципи побудови дошкільної та початкової освіти за умов реформування загальної середньої освіти в рамках Концепції Нової української школи мають багато спільного.

Ще одним важливим документом щодо наступності дошкільної та початкової освіти, підготовки дітей старшого дошкільного віку до вступу до шкільного навчання є Концепція розбудови початкової школи

У Концепції наголошено щодо суб'єктності учіння, необхідності оволодіння учнями способами навчальної діяльності, досвід взаємодії з іншими людьми.

Аналіз Концепції розвитку початкової освіти (2016) надає таку структуру: початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи та 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і

дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Слід звернути увагу Типову освітню програму для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, яку розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти. У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси; творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Враховуючи інтегрований характер компетентностей, у процесі реалізації Типової освітньої програми початкової освіти, Освітніх програм рекомендується використовувати внутрішньо-предметні і міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації. Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку (Затверджено Наказ Міністерства освіти і науки України

від 08.10.2019 року № 1272 Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я.).

Формування мотиваційної готовності до навчання в школі потребує копіткої роботи з боку батьків та вихователів . Мотиваційна готовність – це внутрішнє прагнення дитини посісти нове соціальне становище. Тому готовність слід формувати через усвідомлення позитивного досвіду, варто заохочувати малюків своїм прикладом використовувати словесні формули, що мотивують дитину до навчання , стверджують педагоги-вихователі[30,с 176].

В додатках (Додаток _) наведений приклад циклу занять, педагог-вихователь С. Клименко, «На порозі школи», який спрямований на профілактику шкільної дезадаптації та зниження тривожності дітей. Мета: запобігти шкільній дезадаптації; підготувати дитину до прийняття нового соціального статусу «школяр». Під час проведення занять, вихователь пропонує використовувати такі методи і техніки: казкотерапія; ігротерапія; арт-терапія; релаксація; мнемотехніка; бесіда; психологічний етюд; рольова, рухлива та розвивальна гра. Завдяки таким заняттям діти засвоюють знання про школу та шкільні стосунки [15,с 37].

2.2 Стан організації процесу формування мотиваційної готовності старших дошкільників до шкільного навчання.

Вивчення стану формування мотиваційної готовності старших дошкільників до шкільного навчання було організовано в Комунальному закладі «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)№ 147» Криворізької міської ради

В дослідженні було задіяно 28 дітей старшого дошкільного віку та 8 вихователів старших груп, 6 вчителів початкових класів, 40 батьків дітей старшого дошкільного віку.

Дослідження процесу формування мотиваційної готовності старших дошкільників до шкільного навчання засобом партнерської взаємодії вчителів початкових класів та педагогів-вихователів проходило в три етапи.

На першому етапі була організовано дослідження зі старшими дошкільниками. Нами поставлена мета: з'ясувати рівні мотиваційної готовності старших дошкільників до навчання в школі, особливості сформованості внутрішньої позиції школяра дітей старшого дошкільного віку.

Для реалізації завдань першого етапу експерименту було підібрано методичку на виявлення особливостей внутрішньої позиції школяра дітей старшого дошкільного віку «Бесіда про школу» (за Т.Нежновою). психолого-педагогічної діагностики дітей старшого дошкільного віку [30 с, 82] (Додаток А).

Діагностика виявлення внутрішньої позиції школяра передбачає обстеження за такими основними показниками:

- орієнтація на зміст навчальної діяльності;
- орієнтація на зовнішні атрибути навчальної діяльності і шкільного життя;
- орієнтація на позашкільні види діяльності й умови.

На основі виділених критеріїв та їх показників було встановлено такі рівні сформованості внутрішньої позиції школяра:

- 1) достатній - шкільно-навчальна орієнтація дитини і позитивне ставлення до школи (внутрішня позиція школяра досить сформована);
- 2) початковий – інтерес дитини переважно до зовнішньої атрибутики шкільного життя (початкова стадія формування внутрішньої позиції школяра);
- 3) низький - дитина не виявляє інтересу до школи (внутрішня позиція школяра не сформована).

Процедура діагностики виявлення особливостей внутрішньої позиції школяра передбачала індивідуальне обстеження кожної дитини. Обстеження проводилось з дитиною таким чином, щоб її відповіді не могли чути інші діти, що забезпечувало об'єктивність даних. Дитині пропонували зручно розташуватися за столом, враховували час проведення діагностики (в першу половину дня – до проведення занять і в другу половину – після вечері), щоб визначити стан дитини (тривожність, загальмованість, збудженість і т.д.).

Тривалість індивідуального обстеження не перевищувала 7-10 хвилин. Після проведення методики ми визначили, що Данило С., Євген З., Даша Б., Ліана Ю., Єгор П. мають достатній рівень сформованості внутрішньої позиції школяра. У Діми Ф., Улі Б., Насті Т., Христини В., Сашка К., Тані С., Кирила Д., Поліни Б., Матвія Х., Данила Б., Марини Н., виявлено початкову стадію формування внутрішньої позиції школяра. Низький рівень- внутрішня позиція школяра не сформована: у Маші Ю., Анни Ж., Вані Ш., Максима К., Діми С., Маргарити С.

Результати діагностики ми узагальнили в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Результати проведеної діагностики на констатувальному етапі експерименту

№ п/п	Ім'я дитини	Рівень уявлення про родину
1.	Данило С.	Достатній
2.	Євген З.	Достатній
3.	Даша Б.	Достатній
4.	Ліана Ю.	Достатній
5.	Єгор П.	Достатній
6.	Діма Ф.	Початковий
7.	Уля Б.	Початковий

8.	Настя Т.	Початковий
9.	Христина В.	Початковий
10.	Саша К.	Початковий
11.	Таня С.	Початковий
12.	Кирило Д.	Початковий
13.	Поліна Б.	Початковий
14.	Матвій Х.	Початковий
15.	Данило Б.	Початковий
16.	Марина Н.	Початковий
17.	Анна Ж..	Низький
18.	Маша Ю.	Низький
19.	Ваня Ш.	Низький
20.	Максим К.	Низький
21.	Діма С.	Низький
22.	Маргарита С.	Низький

Результати проведеної методики та їх аналіз дозволили визначити рівень сформованість внутрішньої позиції школяра (Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Рівні сформованості внутрішньої позиції школяра.

№ п/п	Рівні сформованості внутрішньої позиції школяра	Кількість дітей (у %)
1.	Достатній рівень	22,73
2.	Початковий рівень	50
3.	Низький рівень	27,27

Після проведення діагностики особливостей внутрішньої позиції школярами було визначено (див. Табл. 2.1), що 22,73 % дітей мають достатній рівень сформованості внутрішньої позиції - присутня шкільно-

навчальна орієнтація дитини і позитивне ставлення до школи . Початковий рівень мають 50 % - вони мають інтерес переважно до зовнішньої атрибутики шкільного життя. Низький рівень внутрішньої позиції 27,27 % - дитина не виявляє інтересу до школи.

В ході проведеного дослідження було виявлено, що достатній рівень сформованості внутрішньої позиції школяра мають 5 дітей, дітей з початковим рівнем – 11 і у 6 дітей визначено низький рівень внутрішньої позиції. Тож, можна зробити висновок, що більшість дітей групи має початковий рівень, а невелика їх кількість має низький та достатній.

Результати проведеного аналізу засвідчили, що діти старшого дошкільного віку мають різний рівень сформованості внутрішньої позиції школяра. У більшості з них виявлено початковий рівень, у той час, як низький рівень мають лише п'ять дітей Тож, загалом, рівень внутрішньої позиції «школяр» потребує підвищення.

2.3. Методика формування мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до школи

Другий етап дослідження був спрямований на організацію партнерської взаємодії з педагогами-вихователями та вчителями початкових класів щодо формування мотиваційної готовності старших дошкільників до школи, внутрішньої позиції «школяр». На даному етапі були укладені методичні рекомендації з формування мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до школи

Змістовий аспект цього етапу передбачав планування заходів роботи педагогів, методичної служби, щодо забезпечення організації освіти на засадах наступності та перспективності, партнерської взаємодії;

Формами роботи на цьому етапі були спільні педагогічні круглі столи; педагогічні консультації; педагогічне взаємовідвідування (Додаток).

Мета: формування обізнаності вихователів і вчителів із державними стандартами дошкільної і початкової ланок освіти; чинними програмами навчання, виховання і розвитку дітей у ЗДО і 1 класі школи; створення розвивального потенціалу освітнього середовища дошкільного навчального закладу.

Наведемо приклад, в практику організації освітнього процесу були впровадженні за сприянням адміністрації КЗ «ДНЗ (ясла-садок) №147 та ЗОШ№88 спільні форми методичної роботи: педагогічні рада: «Наступність у роботі школи і дитячого садка»; семінар – практикум: «Літичний перехід до шкільного навчання – умова безперервного розвитку особистості дитини».

Також були запропоновані додаткові форми методичної взаємодії - засідання творчих груп вихователів ЗДО і вчителів початкових класів «Взаємодія дошкільного навчального закладу і школи, щодо формування мотиваційної готовності дітей до шкільного навчання».

Серед задач творчої групи визначено такі: знайомити педагогів дошкільної та початкової ланок загальної середньої освіти з дієвими формами партнерської взаємодії в організації внутрішньої позиції «школяр» дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку; змістом, методами та формами освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах і початковій школі; розробити індивідуальні, колективні та нетрадиційні форми методичної роботи у підвищенні рівня компетентності педагогів у вирішенні проблеми наступності ігрових форм навчальної діяльності дошкільників і учнів початкових класів.

Проілюструємо засідання творчої групи вихователів і вчителів початкової школи з теми «Взаємодія дошкільного навчального закладу і школи».

Мета: актуалізувати та розширювати знання педагогів щодо дієвих форм партнерської взаємодії; формувати обізнаність педагогів з методами та прийомами роботи з батьками; обмін досвідом роботи вихователів і

вчителів у формах партнерської взаємодії та планування дієвих спільних заходів з підготовки дітей до нової соціальної позиції «школяр» та адаптації до умов навчання в школі. Розглянемо схему плану засідання.

План засідання

Форма роботи	Зміст роботи
Вправа «Самопрезентація»	Створення сприятливих умов для роботи, зняття емоційного напруження
Організаційна частина	
Вступне слово	Вітання учасників засідання творчої групи та налаштування їх на плідну співпрацю
Теоретична частина	
Вправа «Ромб асоціацій»	Добрати слова- асоціації до слів «партнерська взаємодія», «співпраця», «взаємодія з батьками».
Вправа «Пошукове поле»	Визначити завдання та тематику форм спільної роботи з підготовки дітей до нової соціальної позиції «школяр» та літичного переходу до навчання в школі.
Практична частина	
Виступи вихователів	«Почуття сім'ї перед шкільним життям»
Перегляд преси і сайту	Інформація щодо останніх видань з наступності двох ланок освіти, організації партнерської взаємодії в передшкільній освіті
Робота в групах	Складання орієнтовного перспективного плану роботи з організації дієвої співпраці педагогів, дієвої співпраці з батьками
Підбиття підсумків	
Вправа « Кошик сподівань»	Рефлексія

Серед спільних форм методичної роботи слід також можна запропонувати та виділити такі: ділові ігри «Адаптація випускників ДНЗ до нових умов шкільного життя: проблеми та шляхи розв'язання»,

конкурси на найкращій методичний стенд «Здрастуй, школо!», розробка наочно-демонстративного та дидактичного матеріалу для ЗДО і 1 класу школи.

Третій етап дослідження був присвячений роботі з батьками. Основою сучасного освітнього процесу як в закладі дошкільної освіти, так і в початковій школі є дитиноцентричний підхід. Реалізація такого підходу неможлива без співпраці з батьками вихованців. Тільки спільна взаємодія батьків, педагогів-вихователів та вчителів початкових класів сприяє набуттю дітьми внутрішньої позиції «школяр», сформованості мотиваційної готовності до школи.

Отже, метою даного етапу була розробка і методичного супроводу залучення батьків майбутніх першокласників до партнерської взаємодії.

Для батьків майбутніх першокласників було проведено батьківські конференція: «Сьогодні – дошкільник, завтра – першокласник»; батьківські збори: «У сім'ї – майбутній першокласник», «Чи знаємо ми свою дитину?» тощо.

Були запропоновані і такі форми взаємодії: засідання батьківського клубу «Шляхи набуття дитиною п'яти років нової соціальної позиції «школяр», тренінги «Батькам майбутніх першокласників», спільні свята, розваги, тематичні теки-пересувки, родинна газета, «скриньки» запитань і пропозицій, бібліотеки відеоматеріалів із різних проблемних питань, інтернет-сайти для батьків (Додаток .....).

Опишемо засідання круглого столу для батьків майбутніх першокласників: «Готовність сім'ї та дитини до школи».

Мета: ознайомити батьків майбутніх першокласників з особливостями набуття дітьми готовності до нової соціальної позиції «школяр».

Учасники круглого столу: батьки майбутніх першокласників, вихователі, психолог, учитель першого класу.

Хід заходу

1. Вступне слово вихователя.

Аналіз тесту «Чи хоче дитина йти до школи?»(домашнє завдання).

2. Виступ учителя.«Нова соціальна позиція «школяр» як показник підготовленості вступу до школи».

3. Виступ психолога. Чи обов'язково потрібно готувати дитину до школи? Правила занять з дитиною п'яти років.

4. Вправа (Робота в парах).

Мета: навчити батьків проводити з дітьми вправи та дидактичні ігри на розвиток самостійності, довільності поведінки.

5. Висновок. Рекомендації батькам.

Зазначимо, що важливу роль в здійсненні партнерської взаємодії, реалізації завдань формування мотиваційної готовності старших дошкільників до навчання в школі виконує психологічна служба дошкільних закладів та загальноосвітньої школи. Серед завдань психологічної служби виділимо такі:

- анкетування й опитування батьків, планування роботи відповідно до рівня знань і потреб кожного з них;
- психологічна допомога батькам або особам, які їх замінюють, з питань розвитку, виховання, підготовки дітей до шкільного навчання відповідно до їхніх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб;
- корекційна робота з дітьми з особливими освітніми потребами;
- заняття-тренінги для батьків майбутніх першокласників «Разом до школи ми йдемо» (див. додаток С).

Підсумком спільної організованої взаємодії з педагогами-вихователями, вчителями початкових класів, батьками майбутніх першокласників були проведені такі спільні заходи для дітей старшого дошкільного віку за участю першокласників: екскурсії до школи; спільні

свята та спортивні розваги («День веселощів і жартів») участь дітей молодшого шкільного віку у випускному святі «Прощай, дитячий садок»; участь дітей старшого дошкільного віку в урочистій лінійці з нагоди Свята знань, спільні виставки дитячих робіт («Моя рідна Україна», «Ми — майбутнє нашої держави»).

Змістовий аспект освітньої роботи цього етапу з майбутніми першокласниками з метою формування готовності дітей до нової соціальної позиції «школяр» передбачав такі форми: соціально-мовленнєві та ігрові ситуації («Я – майбутній учень», «Я – школяр», «Мое ставлення до друзів», «Мої шкільні друзі», «Як я уявляю себе в класі», «Здобудеш освіту – побачиш більше світу», «У школі за годинником», «Моя майбутня школа» тощо).

Наведемо приклад заняття на тему: «Шкільні правила».

Мета: познайомити дітей з правилами поведінки у школі.

Матеріали: казка Марини Панфілової «Створення лісової школи», аркуші паперу, прості олівці для кожної дитини. (Додаток Б).

Для організації партнерської взаємодії, пропонуємо такі спільні заходи для старших дошкільників за участю першокласників: екскурсії (відвідування та ознайомлення дітьми старшого дошкільного віку школи (кабінети з різних навчальних предметів, спортивна зала, їдальня, бібліотека, великі коридори тощо); спільні тематичні екскурсії дітей старшого дошкільного віку та першокласників; спільні свята та спортивні розваги «День веселощів та жартів», «Веселі старты», «Здоровенькі козачата»; театралізовані вистави, підготовлені учнями перших класів для старших дошкільників «У гості до казки»; участь дітей молодшого шкільного віку у випускному святі «Прощай, дитячий садок»; участь дітей старшого дошкільного віку в урочистій лінійці з нагоди Свята знань; спільні виставки дитячих робіт: «Моя рідна Україна», «Ми – майбутнє

нашої держави», «Весняні барви»; спільні конкурси «Шукаємо таланти» – серед дітей дошкільного навчального закладу та учнів початкової школи

Отже, активні форми партнерської взаємодії сприяли обізнаності вихователів і вчителів з державними стандартами дошкільної і початкової ланок освіти, створення розвивального потенціалу освітнього середовища дошкільного закладу, залучення батьків до формування мотиваційної готовності до шкільного навчання.

Покажемо це на результатах підсумкової роботи зі старшими дошкільниками в кінці навчального року.

У ході дослідницько-експериментальної перевірки рівня сформованості мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі виявлено динаміку зростання цього важливого утворення особистості. Повторне вимірювання рівнів сформованості внутрішньої позиції школяр в кінці навчального року проходив за тією ж методикою, що й на початку.

У дітей відбувся значний позитивний перерозподіл їх рівнів сформованості внутрішньої позиції «школяр». Так, достатній рівень збільшився на 20 %; початковий – на 10%, та низький рівень зменшився на 20 %. Аналізуючи отримані результати, необхідно підкреслити, що значно зросла обізнаність дітей про школу, шкільні приладдя та шкільні стосунки (Таблиця 2.3)

Таблиця 2.3

Експериментальна група	Контрольна група
Достатній рівень збільшився на 20 %	Достатній рівень не змінився
Початковий рівень збільшився на 10%	Початковий рівень збільшився на 10 %
Низький рівень зменшився на 20 %	Низький рівень зменшився на 10%

Отже, запропонована робота дала позитивний результат та сприяла формуванню у дітей старшого дошкільного віку мотиваційної готовності до шкільного навчання засобом партнерської взаємодії вихователів та вчителів початкових класів.

Висновок до другого розділу

Проведене практичне дослідження було спрямовано на здійснення порівняльного аналізу основних державних документів, державних стандартів дошкільної та початкової освіти, освітніх програм щодо визначення завдань наступності дошкільної та початкової ланок освіти.

Безперервність, наступність та спадкоємність сприяють формуванню у дітей старшого дошкільного віку мотиваційної готовності до шкільного навчання та здобуттю як підсумок готовності до нової соціальної позиції «школяр».

Умовою формування мотиваційної готовності є партнерська взаємодія педагогів-вихователів та вчителів початкових класів.

Нами було підібрано методичку на виявлення особливостей внутрішньої позиції «школяр» дітей старшого дошкільного віку «Бесіда про школу» (за Т.Нежновою).

Впроваджено три етапи взаємодії з педагогами, батьками, старшими дошкільниками та спільна взаємодія з учнями 1 класу.

Запропоновані форми роботи привели до позитивного результату. У дітей

відбувся значний позитивний перерозподіл рівнів сформованості внутрішньої позиції «школяр». Так, достатній рівень збільшився на 20 %; початковий – на 10%, та низький рівень зменшився на 20 %.

Отже, основне завдання дослідження було виконане, формування мотиваційної готовності дитини до школи буде ефективно відбуватися,

якщо спрямовувати освітній процес на становлення внутрішньої позиції «школяр» ; використання активних форм та прийомів ознайомлення дітей зі школою, взаємодії педагогів двох ланок освіти на основі принципу наступності.

ВИСНОВКИ

Метою дослідження було визначено: проаналізувати процес формування мотиваційної готовності до школи у дітей старшого

дошкільного віку засобом партнерської взаємодії педагога вихователя та вчителя першого класу.

Для реалізації мети дослідження були визначені та виконанні такі завдання:

Уточнено поняття «готовність до школи дітей старшого дошкільного віку», яку ми розуміємо, як бажання та усвідомлення необхідності вчитися, що виникає в результаті соціального дозрівання дитини, появи у неї внутрішніх суперечностей, які визначають мотивацію до навчальної діяльності.

Для включення старшого дошкільника в процес підготовки до школи, формування мотиваційної готовності до шкільного навчання необхідно враховувати на основі принципу природовідповідності психолого-педагогічні особливості його розвитку. Старший дошкільний вік визначається цілісною зміною особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання – фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої.

Мотиваційна готовність – наявність у дитини бажання вчитися. Цей вид готовності передбачає ставлення до навчальної діяльності як до суспільно значущої справи та прагнення до отримання знань

Формування мотиваційної готовності до школи забезпечується спільними зусиллями вчителів, батьків, вихователів. Про сформовану мотиваційну готовність можна говорити лише тоді, коли дитину захоплює власне навчання як серйозна змістовна діяльність, яка дає певний результат, важливий для своєї дитини і для дорослих, як її оточують.

Внутрішня позиція «школяр» з'являється у дитини наприкінці дошкільного віку, є системою потреб, пов'язаних з учінням як новою, серйозною, справжньою, суспільно значущою діяльністю, що втілює у собі новий, серйозний, суспільно значущий і, отже, дорослий спосіб життя

Педагогічна взаємодія розглядається як процес, який відбувається між суб'єктами освіти(вихователем і вихованцем, вихователями та вихованцями, педагогами та батьками, педагогами між собою) в ході освітньої роботи і спрямований на розвиток особистості кожного із суб'єктів, які взаємодіють. Таку взаємодію можна назвати як партнерську.

На основі теоретичного та практичного аналізу проаналізовано значення партнерської взаємодії педагогів-вихователів та вчителів початкових класів у здобутті дітьми соціальної позиції «школяр».

Одну з ключових позицій у забезпеченні наступності і перспективності в освітньому процесі посідає зв'язок змісту дошкільної і початкової освіти. Він полягає у поступовості й послідовності реалізації чинних програм розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку та освітньої програми для 1 класу початкової школи.

Проведене практичне дослідження було спрямовано на здійснення порівняльного аналізу основних державних документів, державних стандартів дошкільної та початкової освіти, освітніх програм щодо визначення завдань наступності дошкільної та початкової ланок освіти.

Безперервність, наступність та спадкоємність сприяють формуванню у дітей старшого дошкільного віку мотиваційної готовності до шкільного навчання та здобуттю як підсумок готовності до нової соціальної позиції «школяр».

Було з'ясовано, що умовою формування мотиваційної готовності старших дошкільників до навчання в школі є партнерська взаємодія педагогів-вихователів та вчителів початкових класів.

Нами було підібрано методику на виявлення особливостей внутрішньої позиції «школяр» дітей старшого дошкільного віку: «Бесіда про школу» (за Т.Нежновою).

Було розроблено та впроваджено три етапи взаємодії з педагогами(вихователями та вчителями 1 класу), батьками, старшими дошкільниками та спільна взаємодія з учнями першокласниками.

Запропоновані форми роботи привели до позитивного результату. У дітей

відбувся значний позитивний перерозподіл рівнів сформованості внутрішньої позиції «школяр». Так, достатній рівень збільшився на 20 %; початковий – на 10%, та низький рівень зменшився на 20 %.

Отже, основне завдання дослідження було виконане, формування мотиваційної готовності дитини до школи буде ефективно відбуватися, якщо спрямовувати освітній процес на становлення внутрішньої позиції «школяр»; використання активних форм та прийомів ознайомлення дітей зі школою, взаємодії педагогів двох ланок освіти на основі принципу наступності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асмолов А.Г. Об организации взаимодействия образовательных учреждений и обеспечении преемственности дошкольного и начального общего образования. Дошкольное воспитание, 6, 2-5.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (2021). Вихователь методист дошкільного закладу. Київ: МЦФЕР. 26 с.
3. Барташнікова І.А., Барташніков О.О Як визначити рівень розумового розвитку дитини? Діагностика готовності дітей до навчання в школі. Тести для дітей 5-7 років. Тернопіль: «Богдан», 1998.
4. Беленька Г. П'ятирічні: на фінішній прямій до школи. *Дошкільне виховання*.-2013.№11с.4-6.
5. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Психология личности: хрестоматия. Самара, 2000. 464 с.
6. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском саду. Москва: просвещение. 1968.
7. Богуш А. Вектор наступності державних стандартів дошкільної і початкової ланок освіти. *Початкова школа*, 2013. 3, 1-4.
8. Буцкіна С. Проблема формування мотиваційної готовності дітей до навчання в школі . *Рідна школа*. 2001. N 10.С. 49-51.
9. Буцкіна С.В. Формування мотиваційної готовності дітей 6-7 років до навчання в школі. *Практична психологія та соціальна робота*. 2001 №5 с.16-19.
10. Волошина В. Готуємо дитину до навчання в школі . *Рідна школа*.2003.№6.-с.49-53.
11. Виготский Л.С. Педагогическая психология. В.В. Давидов.(Ред). Москва: Педагогика-Пресс. 1999.
12. Галузяк.В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: навчальний посібник. Вінниця: РВВ ВАТ «Вінницька обласна друкарня». 2001.
13. Державний стандарт початкової освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018р. №87. Взято з:

<https://www.kmu.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>

14. Грединарова О. Формування в шестилітніх дітей готовності до навчання. *Початкова освіта*. 2000 №20 (травень).

15. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова школа*. 2017. № 7. С. 1–18.

16. Демчук А.С. Формування у дітей старшого дошкільного віку психологічної готовності до школи. Наукові здобутки студентів з дошкільної освіти: зб. наук. і науково-метод. праць/упоряд.: О.В.Ковшар, О.Ю.Горбачова. Кривий Ріг: КПІ ДНВЗ «КНУ», 2013. 4. С.92-95.

17. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від 3 до 7 років К.: Богдана, 2020. – 328 с.

18. Дуткевич.Т.В. Дошкільна психологія: 2-ге видання. Навч. Пос. – К.: Центр учбової літератури, «2009.392с.

19. Ельконін Д.Б., Давидов В.В. Вопросы психологии учебной деятельности школьников. Д.Б. Ельконин, В.В. Давидов. (Ред). Москва: Педагогика. 1962.

20. Єрьоменко, Едуард Остряньська, Олена. Перспективність і наступність у реалізації змісту з основ здорового способу життя у старших та молодших школярів (на прикладі програми «Хортинг для здоров'я, наполегливості, злагоди дитини». Науковий часопис КНПУ ім.. М.П. Драгоманова, 2013. 13(40)).

21. Закон України «Про дошкільну освіту». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст. 259 / Верховна Рада України. Офіц. вид. К.: Парлам. вид-во, 2001. 259 с. (Бібліотека офіційних видань).

22. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 34, ст.451. Введено в дію Постановою ВР N 1144-ХІІ (1144-12) від 04.06.91// ВВР.1991. N 34. 452 с.

23. Закон України «Про освіту»(Відомості Верховної Ради (ВВР), від 05.09. 2017, №2145-VIII).

24. Закон України «Про дошкільну освіту» Редакція від 28.09.2017, підстава2145-19,ст.11,п..2Взятоз: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

25. Запорожец А.В. О значении детства для формирования личности ребенка. Современные проблемы дошкольного образования и педагогические технологии Сборник научных трудов. Смоленск: СДПУ, 3-10. (1998).

26. Калмикова Л. Сучасні проблеми наступності й перспективності та шляхи їх вирішення // Наступність і перспективність у навчанні й вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Матеріали конференції. Переяслав - Хмельницький, 2000. С. 10–15.

27. Ковшар О.В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти: монографія/Олена Вікторівна Ковшар; Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет» МОН України. Кривий Ріг: Вид.Р.А.Козлов, 2015. 244с.

28. Ковшар О.В. Специфіка реалізації принципу наступності в навчанні дітей дошкільного і молодшого віку./Ковшар О.В.; Педагогіка вищої та середньої школи. 2013. вип.37

29. Коменский Я.А.(1982). Избранные педагогические сочинения:В-х т. Т.1.Материнская школа. Москва: Педагогика

30. Корякіна, І. В. Особистісна готовність дітей 6-го року життя до школи як актуальна проблема сьогодення / І. В. Корякіна // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). Бердянськ : БДПУ, 2010. № 3. С. 176–185.

31. Крутецкий В.А.(1972). Основы педагогической психологии. Москва: Просвещение.

32. Козин С.В.Проблеми преемственности дошкольного и начального образования и воспитания в современных условиях. (Дис.канд.пед.наук), Москва (2000).

33. Лещенко Л.О. Формування у старших дошкільників мотиваційної готовності до шкільного навчання / І.О. Лещенко, Ю.Є. Гога //Педагогічне Криворіжжя: педагогічний альманах/ гол. Ред.. Т.О.Дороніна. Кривий Ріг: КП ДНВЗ» КНУ», 2013. С.46-48.
34. Люблинська А.А. Психологические основы школьной зрелости. Формирование школьной зрелости ребенка. Талин, 151-155
35. Мойсенюк Н.Є Педагогіка: навчальний посібник. Київ:ВАТ «КДНК». 2001.
36. Марченко О. Психолого-педагогічні аспекти взаємодії вчителя й учнів у спільній пошуково-пізнавальній діяльності в умовах особистісно-орієнтованого навчання (2013).
37. Макаренко А.С. Педагогическое сочинение в 8т.т. Т.1.Некоторые соображения о школе и наших детях. Методика организации воспитательного процесса. Л. Ю. Гордин, А. А. Фролов. (Ред.) Москва: Педагогика.(1983).
38. Майбутні першокласники: (готовність до навчання у школі) *Психолог.* 2010. №11.(спецвипуск).
39. Наступність у навчально-виховній роботі дитячого садка і школи / За ред. З.Н.Борисової. К., 1985.
40. Наступність у навчально-виховній роботі дитячого садка і школи. З.Борисова.(Ред.). Київ: Радянська школа. (1985).
41. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. Указ Президента України № 344/2013 від 25.06.13 року.
42. НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА (НУШ) концептуальні засади реформування середньої школи. Затверджений МОН 27.10.2016.
43. Ольга Гулай. CONTINUOUS EDUCATION AS A CONDITION OF FORMING A SKILLED TECHNICIAN Olha Hulay National Technical University of Luts'k L'vivs'ka Str., 75,UA – 43018 Luts'k,Ukraine hulay@i.ua

44. Онушкин В. Г. К критике современных концепций непрерывного образования / В. Г. Онушкин, В. А. Тарасова. Л. : НИИ общего образования взрослых АПН, 1979. 69 с.
45. Перережко І. Проблеми наступності в навчанні / І. Перережко // Початкова освіта. 2006. № 42 (378). С. 7–9.
46. Погулич О. Створення у дошкільному закладі передумов для подальшого успішного навчання дітей у школі. /О.Погулич//Дошкільний навчальний заклад. 2010 №12. с. 8-13
47. Поніманська.Т.І.Дошкільна педагогіка:навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.-К.:»Академвидав»,2006.-456с.
48. Проблеми наступності і перспективності дошкільної та початкової освіти. Дубяга С.М., Фефілова Т.В., Ткаченко С.В. Режим доступу–
http://rmkboguslav.at.ua/Rmk/Seminaru/1_klas/Dop.doc
49. Подберезський М.К.(2011). Характеристика особливостей педагогічної взаємодії. Вісник Дніпропетровського ун-ту ім.Альфреда Нобеля. Серія: педагогіка і психологія. № 2, 31-36.
50. Проскура О.Б. Біля джерел української педагогічної думки. Русова С. Вибрані твори. Київ: Освіта. (1996).
51. Проскура О.В. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками: навч. посібник. Київ: Освіта. (1998).
52. Робоча книга шкільного психолога. / Під ред. І.В. Дубровиной / М.: Просвещение, 1991. 303 с.
53. Савельєва С.(1988). Наступність у роботі дитсадка і школи. Початкова школа. 1, 35-36.
54. Савченко О. Я. Наступність і перспектива в роботі двох перших ланок освіти // Дошкільне виховання. 2000. № 11. С. 4–5.
55. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. К., 1997.
56. Сухомлинський О.В. Вибрані твори в 5т. Т.3. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа. (1977а).

57. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5т. Т.4. Павлівська середня школа. Розмова з молодим директором школи. Київ: Радянська школа. (1977б).

58. Тихеева Е.И. Основи педагогической роботи в детских учреждениях ЛИОММ. Доклад в совете института в 1927.

59. Тонконогая Е. П. Основные направления в развитии образования взрослых на современном этапе / Е. П. Тонконогая // Человек и образование. СПб. : ИОВ РАО, 2010. № 1 (22). С. 25–27.

60. Ушинский К.Д. Проблемы педагогіки. Москва:Изд-во УРАО. (2002).

61. Фіцула М.М. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ: Видавництво центр «Академія». (2002).

62. Харченко А. Проблеми наступності та перспективності, шляхи їх вирішення. Підготовка дітей до школи. Наступність і перспективність: збірник.(с.15-17). Хмельницький. (2002).

63. Черноморець В. Погляд вчителів на підготовку дошкільників до навчання в школі. За результатами моніторингового дослідження /В.Черноморець, Н. Кауліна //Дитячий садок. Управління. 2012. №4. с.9-13.

ДОДАТКИ

Додаток А

1.Виявлення особливостей внутрішньої позиції школяра.

Бесіда про школу (за Т.Нежновою)

Можливі варіанти відповідей і їх оцінювання та інтерпретація (див.табл.1)

Таблиця 1

Запитання бесіди	Варіанти відповідей	Бали
1.Чи хочеш ти йти до школи?	А-дуже хочу;	2
	Б-так собі,не знаю;	1
	В-не хочу;	0
2.Чому ти хочеш іти до школи?	А-інтерес до навчання, занять хочу навчитися читати, писати, стати грамотним,розумним,багато знати,довідатися про нове;	2
	Б-інтерес до зовнішньої атрибутики нова форма,книги,портфель;	1
	В-позашкільні інтереси у садку набридло, у школі не сплять,там весело,усі діти ідуть до школи.	0
3.Чи готуєшся ти до школи? Як тебе готують до школи?	А-освоєння деяких навичок читання,письма,лічби (з мамою вчили букви,лічили;	2
	Б-придбання форми,шкільного приладдя;	1
	В-заняття,що не стосуються шкли;	0
4.Чи подобається тобі в школі?Що тобі подобається(не подобається) найбільше?(попередньо	А-уроки,шкільні заняття,що не мають аналогів у дошкільному житті дитини;	2
	Б-позашкільні заняття та інші, не пов'язані з	1

у дитини запитати чи була вона у школі)	навчанням, моменти - перерва, заняття в позаурочний час, особистість учителя, зовнішній вигляд школи, оформлення школи; В-уроки художньо-фізкультурного циклу, знайомі і близькі дитині в дошкільному дитинстві	0
5. Якби тобі не треба було ходити до школи й у дитячий садок, чим би ти займався вдома, як би ти проводив свій день?	А- заняття навчального типу писав би букви, читав; Б- дошкільні заняття малювання, конструювання; В- заняття, що не мають відношення до школи ігри, допомога по господарству, догляд за тваринами.	2 1 0

А- орієнтація на зміст навчальної діяльності - 2 бали;

Б- орієнтація на зовнішні атрибути навчальної діяльності і шкільного життя - 1 бал;

В- орієнтація на позашкільні види діяльності й умови - 0 балів.

Рівні сформованості внутрішньої позиції	Характеристика	Результат(бали)
Достатній	Шкільно-навчальна орієнтація дитини і позитивне ставлення до школи (внутрішня позиція школяра досить сформована)	10-9
Початковий	Інтерес дитини переважно до зовнішньої атрибутики шкільного життя (початкова стадія формування внутрішньої позиції школяра)	8-5
Низький	Дитина не виявляє інтересу до школи (внутрішня позиція школяра не сформована)	4-0

Додаток Б

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти**

Методичний посібник «Скоро в школу!»

Укладач : Жеребцова Ю. Я.

ПЕРЕДМОВА

Готовність дитини до навчання в школі в однаковій мірі залежить від фізіологічного, соціального і психологічного розвитку дитини. Нормативно - правова база дошкільної освіти: Закон України «Про дошкільну освіту», Закон України «Про охорону дитинства», Закон України «Про освіту», Базовий компонент дошкільної освіти основне завдання дошкільної освіти окреслює соціалізацію дитини дошкільного віку.

В Законі України «Про дошкільну освіту» наголошено, що дошкільна освіта є обов'язковою первинною частиною системи безперервної освіти України (Стаття 4). Одним із завдань дошкільної освіти є виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту (Стаття 7).

Впровадження концепції «Нова українська школа» акцентує увагу на основні принципи освіти України: неперервність та наступність. Саме наступність між дошкільною та початковою освітою створює умови для безболісного переходу від однієї ланки освіти до іншої. Наступність між дошкільною та початковою освітою – це забезпечення неперервності здобуття людиною освіти.

Державний стандарт дошкільної та державний стандарт початкової ланок освіти побудовані на основі принципів безперервності та наступності і основні завдання – це формування базових компетентностей. Під час навчання у дітей формуються ключові компетентності – вміння, знання та навички, які необхідні для подальшого навчання та життя загалом. Дитина навчається в початковій школі на основі тих компетентностей, які сформувались у неї в дошкільному закладі.

Об'єднання двох ланок освіти створює умови для психологічно комфортного переходу дитини з закладу дошкільної освіти в школу. Тому важливим є партнерська взаємодія вихователів та вчителів перших класів.

Методичний посібник спрямований на допомогу вихователям у формуванні дітей передшкільного віку мотиваційної готовності до навчання, взаємодії з батьками для підготовки дітей до вступу до школи. Крім того, в посібнику представлені форми роботи педагогів-вихователів та вчителів початкових класів з вирішення питань наступності дошкільної та початкової ланок освіти.

Матеріали дослідження можуть використовуватися вихователями старших груп закладів дошкільної освіти; у процесі перепідготовки та професійної підготовки, на курсах підвищення кваліфікації вихователів закладів дошкільної освіти.

РОЗДІЛ І ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ З ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГІВ-ВИХОВАТЕЛІВ ТА ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ФОРМУВАННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ШКОЛИ

Семінар–практикум

Тема: «Наступність у навчанні дітей старшого дошкільного віку та першокласників».

Мета: сформуванати спільні вимоги дитячого дошкільного закладу та школи до успішної адаптації у навчанні майбутніх першокласників; ознайомити з особливостями впровадження інноваційних технологій вчителями початкових класів в навчально-виховний процес; створити передумови для обміну досвідом між школою, садочком, батьками, психологом, логопедом.

Учасники семінару: методичне об'єднання вчителів початкових класів та вихователі ДНЗ.

План семінару

I. Візитна картка школи.

1. Мультимедійна презентація школи.
2. Вступне слово директора школи.

II. Тренінг «Сучасні перспективні технології у спільній праці початкової школи, дитячого садка та батьків».

1. Вправа «Привітання».

Мета: підготувати учасників семінару до роботи, створити комфортну атмосферу, хороши настрій, сприяти згуртованості.

2. Повідомлення «Що відбудеться на нашій зустрічі?».

Мета: ознайомити учасників з основними питаннями теми та завданнями семінару.

3. Вправа «Очікування».

Мета: визначити сподівання й очікування учасників семінару.

4. Вправа «Модель співпраці».

Мета: актуалізувати відчуття важливості, складності проблеми та необхідності відповідального ставлення до неї; спрямувати подальшу роботу щодо осмислення учасниками наступності та послідовності співпраці школи, дитячого садочка та батьків.

Процедура виконання: Група учасників поділяється на 3 підгрупи, кожна з яких отримує завдання, виходячи з власного бачення цієї проблеми. Допоміжними можуть бути запитання:

- Якого майбутнього школяра хоче побачити в школі вчитель?
- До якого вчителя мріють віддати батьки свою дитину?
- Якому вчителю хотіли б довірити своїх вихованців вихователі?

Групу дітей представляє запис на магнітофоні, де діти висловлюють своє відношення до школи. Учасники створюють свої моделі цієї проблеми, використовуючи аркуші паперу А-3, маркери, фломастери.

III. Калейдоскоп педагогічної майстерності «Творча спілка в інтересах дітей».

IV. Презентація «Школа майбутнього першокласника».

V. Психологічні аспекти наступності та перспективності освітньо-виховної роботи дитячого садка та початкової школи.*(Виступ практичного психолога)*

Розглянувши, дитячий садок і школу, нам необхідно дізнатися, а як же вони допомагають безпосередньо молодшому школяреві. Це той вік, коли дитина тільки перейшла з дитячого садка до школи. Нам необхідно дізнатися, як же школа вирішує ці проблеми і як їй в цьому допомагає дитячий садок. Мова йде про наступність освіти в цих установах.

Реалізація принципу наступності між дошкільною та початковою шкільною освітою здійснюється через координацію діяльності педагогічних колективів дитячого садка і школи.

Вчені основним компонентом наступності вважають взаємозв'язок у змісті навчально-виховного процесу, формах і методах навчання.

Наступність розглядається через готовність дітей до навчання в школі та адаптацію до нових умов життя, через перспективні зв'язки між віковими лініями розвитку. Педагогічний процес - цілісна система. Отже, спадкоємність повинна здійснюватися в усіх напрямках, включаючи цілі, зміст, форми, методи, і реалізуватися через взаємодію всіх професійних рівнів, включаючи роботу вихователя дитячого садка, шкільного вчителя, психолога дошкільного закладу, психолога школи і т. ін.

Взаємозв'язок дошкільної та початкової освіти передбачає вирішення таких пріоритетних завдань на щаблі дитинства: залучення дітей до цінностей здорового способу життя; забезпечення емоційного благополуччя кожної дитини, розвиток її позитивного світосприйняття; розвиток ініціативності, допитливості, довірливості, здатності до творчого самовираження; стимулювання комунікативної, пізнавальної, ігрової та іншої активності дітей у різних видах діяльності; розвиток компетентності у сфері відносин до світу, людей, до себе, включення дітей у різні форми співпраці (з дорослими та дітьми різного віку); формування готовності до активної взаємодії з навколишнім світом (емоційної, інтелектуальної, комунікативної, ділової та ін.); розвиток бажання і вміння вчитися, формування готовності до самоосвіти; розвиток ініціативності, самостійності, навичок співпраці в різних видах діяльності; вдосконалення досягнень дошкільного розвитку; спеціальна допомога з розвитку несформованих у дошкільному дитинстві якостей; індивідуалізація процесу навчання, особливо у випадках випереджаючого розвитку або відставання.

Одним з напрямків взаємозв'язку двох освітніх ступенів є забезпечення якісного психолого-педагогічного супроводу, який дозволяє не тільки подолати виникаючі труднощі в процесі навчання, але й

запобігти їм. Ці найважливіші завдання можуть успішно вирішуватися в умовах різнобічної взаємодії дитячого садка та інших освітніх структур, якщо дошкільний заклад виступає в якості відкритої, готової до діалогу зі школою і громадськістю виховно-освітньою системою.

У практиці багатьох дошкільних установ і шкіл склалися продуктивні форми співробітництва, реалізації програм та планів з підготовки дошкільнят до систематичного навчання у школі. Досить ефективні такі форми взаємодії між вихователем дитячого садка і вчителем, як взаємне ознайомлення з програмами, відвідування відкритих уроків та занять, ознайомлення з методами і формами роботи, тематичні бесіди про вікові особливості розвитку дитини. Чимало важливими є зв'язки між дитячим садком, школою, іншими установами, сім'єю: співпраця з методичним кабінетом; спільна участь у педагогічних радах і семінарах; відвідування дітьми старшої групи дитячого садка першого класу; співпраця з родиною через взаємодію з батьківським комітетом; співпрацю психологів дошкільного закладу та загальноосвітньої школи.

Зазначені види робіт орієнтовані на забезпечення природного переходу дошкільника з дитячого садка в школу, педагогічна підтримка нової соціальної ситуації, допомога у соціалізації, допомога сім'ї у співпраці з дитиною, при вступі дитини до школи.

Вихователь дитячого садка і вчитель школи знайомлять один одного зі специфікою планування виховної роботи в дитячому садку і тематичними планами уроків у школі. Це визначає необхідний рівень розвитку, який дитина має досягти до кінця дошкільного віку, той обсяг знань і умінь, який потрібен йому для освоєння читання, письма та математичних знань.

Відвідування вихователем уроків у школі, а вчителем - занять у дитячому садку дозволяє познайомитися з обстановкою і організацією життя і навчання дитини, обмінятися досвідом, знайти оптимальні методи,

прийоми і форми роботи. Так, вихователі дитячих садків можуть на основі аналізу відкритих уроків запропонувати вчителям першого класу способи застосування в навчанні ігрових методів, наочних посібників, сприяючи більш тісному зв'язку навчально-методичної наступності між дитячим садком і школою. Педагоги під час таких відвідувань можуть обмінюватися інформацією про педагогічні новинки в періодичній пресі.

У процесі аналізу отриманих результатів спільної діяльності досягаються взаємні угоди про найбільш плідні форми співпраці, які дозволяють педагогам інформувати один одного про успішність дітей, труднощі у їх вихованні та навчанні, обстановки в сім'ї і т.д. Вихователь тривалий час спостерігає за дитиною, дає докладні відомості про неї, про її рівень розвитку, стан здоров'я, інтереси, індивідуальні особливості, характер і темперамент, рекомендації з вибору способів індивідуального підходу до дитини. Педагогам та вихователям необхідно розробляти спільні програми, форми і способи роботи з сім'ями, діти яких мають проблеми в розвитку навичок соціалізації.

Дуже важливі форми обміну досвідом старших дошкільників та учнів у першому класі. Дитячий садок спільно зі школою організовує різні заходи, на яких зустрічаються вихованці дитячого садка і учні. Такі зустрічі актуалізують їх допитливість, посилюють інтерес до школи і соціальних явищ. Майбутні першокласники навчаються у школярів способам поведінки, манерам розмови, вільного спілкування, а школярі - проявляти турботу про молодших товаришів.

Отже, школа і дитячий садок - дві суміжні ланки в системі освіти, і їхнє завдання - забезпечити якісний психолого-педагогічний супровід, що дозволяє не тільки подолати виникаючі у дитини труднощі, але й забезпечити їх профілактику. Тут важлива організація своєчасної допомоги з боку медичних працівників та дитячої поліклініки, корекційно-психологічна допомога дитячого садка і школи, мобілізація зусиль і,

звичайно ж, розуміння і співпраця з батьками, з родиною дитини, що є безпосередньою ланкою в роботі з дітьми. Багатоаспектність проблеми наступності між дитячим садком і школою потребує конструктивного діалогу всіх зацікавлених соціально-адміністративних груп і структур.

VI. Характеристика мовного розвитку майбутніх першокласників. *(Виступ логопеда дитячого садочка).*

VII. Аукціон педагогічних ідей «Із світу по думці».

Пропонується внести творчі ідеї щодо оновлення партнерських стосунків.

VIII. Підведення підсумків семінару.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ШКОЛИ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ.

ЗАНЯТТЯ 1

1. Гра «Інтерв'ю»

Мета: формувати у дітей вміння орієнтуватися в оточуючому світі.

Інструкція: *« Діти уявіть собі, що я журналіст, який хоче взяти у вас інтерв'ю для газети чи журналу. Ви повинні уважно послухати запитання, які я буду задавати, а потім правильно і швидко на них*

відповідати». Кожен з дітей відповідає на питання, ті запитання, які діти не розуміють, треба пояснити і обговорити колективно.

Запитання інтерв'ю

1. Як вас звати? (кожен з дітей відповідає на запитання, якщо дитина замість ім'я називає прізвище, це не вважається помилкою)
2. Скільки вам років?
3. Як звати ваших батьків?
4. Як називається місто, в якому ви живете?
5. Як називається вулиця, на якій ви живете?
6. Який номер має ваш будинок, квартира?
7. Яких тварин ви знаєте? Які з них домашні? Які живуть у наших лісах? (дитина повинна назвати хоча б по 2 тварини на кожне із запитань).
8. В яку пору року з'являється і в яку пору року опадає листя?
9. Як називається та година дня, коли ви прокидаєтесь, коли обідаєте, коли готуєтесь до сну?
10. Перерахуйте предмети одягу, меблі, столові прибори, які ви використовуєте? (правильна відповідь та, в якій перераховано не менше трьох найменувань з кожної групи).

2. Бесіда – гра «Я йду до школи!»

Мета: активізувати відомості дітей про школу і шкільне життя.

Інструкція: «Діти, давайте поділимося на дві команди. Назва однієї команди буде 2Всезнайки» (це такі люди, які все знають), а іншої «Незнайки»(такі люди, які нічого не знають). Я буду наводити запитання, команда «Всезнайки» має відповідати на всі запитання тільки правильно, а команда «Незнайки» повинні шуткувати і відповідати на всі запитання неправильно. За кожну правильну відповідь всезнайкакам ставимо «+», а за кожну неправильну незнайкакам ставимо «+». Кожна дитина має спробувати себе в обох ролях.

Запитання

1. Чи потрібно ходити до школи?

2. Навіщо потрібно ходити до школи?
3. Чим зазвичай займаються в школі? (Що ви будете робити в школі?)
4. Що потрібно мати учневі, що бути готовим до школи?
5. Що таке уроки? Чим на них займаються учні?
6. Як потрібно поводити себе на уроках в школі?
7. Що таке домашні завдання?
8. Навіщо потрібно виконувати домашні завдання?
9. Чим ви будете займатись вдома, коли прийдете зі школи?
10. Що нового з'явиться в твоєму житті, коли ти підеш у школу?

Дати дітям можливість зрозуміти, для чого вони йдуть до школи, навіщо їм вчитись, що дасть їм це навчання.

3. Гра «Пантоміма»

Мета: прийняття позиції школяра дитиною, зменшення рівня тривожності, страхів пов'язаних зі школою, розвиток емоційної сфери.

Інструкція: *«Діти, давайте спробуємо за допомогою різноманітних поз, рухів тіла показати, як виглядають»:*

Завдання: добрий вчитель; злий вчитель; учень, який вчиться на відмінно; учень, який вчиться погано; зошит неохайного учня; учень, який не хоче йти до школи; учень, який старанно робить уроки; уважний учень; неуважний учень; учень, який боїться відповідати; учень, який із задоволенням йде до школи.

Після гри потрібно обговорити з дітьми, кого їм було приємніше показувати, кого кумедніше, яким краще бути учнем, тим, з якого сміються, чи тим, кого поважають і ставлять на зразок іншим. За допомогою оплесків визначте ту дитину, яка краще всіх виконала завдання (можна нагородити орденом чи медаллю – «Найкращий мім»).

ЗАНЯТТЯ 2

1. Гра «Я готуюсь до школи»

Мета: формувати позитивну навчальну мотивацію, коригувати негативне ставлення до школи.

Інструкція: *«Уявіть собі, що я прилетіла до вас із іншої планети, щоб разом з вами йти до школи. Ваше завдання – якомога швидше підготувати мене до навчання в школі. Я буду запитувати вас про шкільне життя, а ви повинні мене навчати, відповідаючи правильно на запитання».*

Запитання:

1. Щоб піти до школи, мені має виповнитись:

А) 1-2 роки;

Б) 6-7 років.

2. Щоб добре вчитись, я повинна:

А) дуже хотіти навчатись у школі;

Б) зовсім не хотіти навчатись у школі.

3. Для того, щоб піти до школи, достатньо:

А) мати кольорові олівці, гарний портфель і ручку;

Б) вміти трішки читати, писати, рахувати, малювати.

4. Щоб бути відмінником, треба:

А) мати гарні олівці зошити і ручку;

Б) бути старанною ученицею(учнем).

5. Домашні завдання потрібно виконувати:

А) швидко і як-небудь;

Б) не поспішаючи, гарно, охайно, перевіряючи помилки.

6. На перервах потрібно:

А) відпочивати;

Б) відповідати біля дошки.

7. Якщо я отримаю двійку:

А) потрібно плакати, кричати на вчителя;

Б) сміятись, кажучи, що мені байдуже;

В) попросити пояснити, вивчити цю тему, щоб перездати .

8. Коли я буду відповідати біля дошки, я повинен(на):

А) хвилюватись, боятись;

Б) не хвилюватись, уважно послухати запитання і відповіді.

9. В школі потрібно вчитись:

А) тому, що всі вчаться;

Б) щоб бути розумною, досвідченою людиною.

10. Я хочу вчитись у школі:

А) бо в школі гарні парти, квіти;

Б) бо в школі я дізнаюсь багато нового, що допоможе мені стати дорослою самостійною людиною.

2. Проективна корекційно-розвивальна методика «Я малюю школу»

Мета: корекція страху у дітей перед навчанням у школі.

Інструкція: діти читають (чи їм читають уривки з книги Є.Успенського «Школа клоунів»), розповідають про правила, вимоги в цій школі, придумують уроки, оцінки (психолог бере в цьому процесі активну участь). Кожна дитина повинна обов'язково що – небудь розповісти і показати. Клас попередньо домовляється, яке правило для школи буде виконуватись, і воно включається в хід «навчальних», «ігрових» занять, щоб діти побачили, де добре, а де погано, для чого потрібні правила. Таким чином з'являється бажання завжди і в усьому діяти за правилом. Напрямом цієї роботи є також розвиток у дітей бажання бути компетентними, як одного з центральних мотивів учіння, бажання бути не гіршим за інших.

ЗАНЯТТЯ 3

1. Гра «Сокіл і лис»

Мета: моделювати навчальну ситуацію і розвивати довільність.

Інструкція: Обираються сокіл і лис. Інші діти – соколята. Сокіл вчить своїх соколят грати. Він бігає в різних напрямках і одночасно робить різні рухи руками (вверх, в сторони, вперед тощо). Зграйка соколят біжить

за ним і слідкує за його рухами, намагаючись точно скопіювати їх. В цей час з нори вискакує лис. Соколята швидко присідають, щоб лис їх не помітив. (Лис з'являється по команді ведучого і ловить лише тих, хто не встиг присісти). Соколята, яких спіймали, на деякий час вибувають з гри. Після гри всі сідають у коло і вислуховують пояснення, чому лис зловив соколят (неуважність на уроках призводить до погіршення навчання, нерозуміння предметів, відставання і отримання поганих оцінок, щоб цього не сталося потрібно бути уважним і, якщо щось не зрозуміло, попросити пояснити ще раз).

2. Гра «Пташка»

Мета: розвивати самоконтроль.

Інструкція: Перед початком гри ведучий знайомить дітей з різними породами дерев. Можна показати їх на малюнку, розповісти, де вони ростуть. Перед грою всі підбирають для себе фант – іграшку чи будь-що інше. Гравці сідають у коло і обирають дитину, яка буде збирати фанти. Вона сідає в середину кола і всім гравцям дає назви дерев (дуб, клен, береза, ялинка, липа, каштан, горіх, вишня, тополя, акація, яблуня, груша, черешня, слива, абрикос, айва, алича і ін.) Кожен повинен запам'ятати свою назву.

Дитина, що збирає фанти, каже: «На дубі трошки посиділа, а потім на березу полетіла». Береза називає інше дерево і т.д. Хто програв, віддає фант. Наприкінці гри фанти розігруються. Потрібно уважно слідкувати за ходом гри і швидко відповідати. Підказувати не можна.

3. Вправа «Я не можу – я можу – я спробую».

Мета: розвивати мотивації до навчання .

Інструкція: Якщо дитина відмовляється виконувати якесь завдання, говорячи, що вона точно з ним не впорається, вчитель просить її уявити іншу дитину, яка знає набагато менше, ніж вона, і, дійсно, не може впоратись із завданням (не знає літер, цифр, не вміє говорити). Потім пропонують уявити дитину, яка зуміє впоратись із завданням. Дітей

запевняють, що вони при цьому зможуть, якщо спробують, зробити все правильно. Дитина кладе руки на відкриті долоні дорослого, і весь клас, група говорять «чарівні слова»:

- Я не можу..., - і кожен по черзі каже, чому це завдання для нього важке;
- Я можу..., - діти по черзі кажуть, що вони можуть зробити;
- Я спробую... – кожен намагається сказати якою мірою він зможе виконати завдання, якщо докладе зусиль. Правильність чи неправильність реплік дітей не коментується, підкреслюється лише, що кожен чогось не вміє, чогось не може, але кожен зуміє, якщо спробує, схоче це зробити і бути не гіршим за інших.

ЗАНЯТТЯ 4

1. Гра «Підніми руку»

Мета: виховувати довільність, розвивати навички дотримуватись правил і бути уважним до «однокласників».

Інструкція: Діти, стоячи, утворюють коло. Вибирають ведучого, який стає посередині кола. Він спокійно ходить по колу, потім зупиняється навпроти одного з гравців і голосно вигукує: «Сусід». Той гравець, до якого звертається ведучий, продовжує стояти, не змінюючи положення. Ведучий повинен зупинитись точно навпроти тієї дитини, до якої він звертається. Сусіди з боку повинні підняти вгору ту руку, що ближче до обраної дитини. Якщо хтось з дітей, помилився, тобто підняв не ту руку чи забув, що зробити, то він стає ведучим. Гравець програє навіть, якщо він підняв не ту руку.

2. Гра «Складаємо фігури»

Мета: розвивати зорову пам'ять.

Інструкція: для цієї гри необхідно мати 30-40 паличок (сірників). Ведучий каже: «Я покажу вам фігуру, складену з паличок». Через 1-2 секунди фігурку накривають аркушем паперу. За короткий проміж уток

часу ви повинні скласти таку саму фігурку. Якщо паличка пропущена чи покладена неправильно, це визнається помилкою. Перша фігура – «будинок, далі «зірочка», «сніжинка», «ялинка»(мал.1).

MEFOSED.NET

MEFOSED.NET

MEFOSED.NET

MEFOSED.NET

Малюнок 1 Будинок, зірочка, сніжинка, ялинка.

ЗАНЯТТЯ 5

1. ГРА «Першокласник»

Мета: закріпити знання дітей про те, що потрібно для навчання в школі, виховувати охайність, бажання вчитись, привчати до порядку.

Інструкція: Грати можна у великій групі. Ведучий починає вести з партнером бесіду так, щоб дитина назвала заборонені слова: чорний, білий, так, ні, той хто неправильно відповість, вибуває з гри на деякий час. Відповідати потрібно швидко, всі діти уважно сліdkують за виконанням правил. Бесіда має приблизно такий характер:

- Чи ходив ти коли-небудь у зоопарк?
- Один раз.
- Чи бачив ти там ведмедя?
- Бачив.
- Він був білий чи бурий?
- Полярний.

ЗАНЯТТЯ 6

1. День «відкритих дверей»

Мета: знайомити дітей зі школою, школярами, шкільними речами.

Інструкція:

- Відвідування кабінетів з математики, української літератури і мови, природознавства, трудового навчання і художньої праці, музичного кабінету, спортивної зали.
- Знайомство із школярами-початківцями, відвідування відкритого уроку в першому класі з природознавства.
- Розповіді дітей 1-2 класів про своє шкільне життя.
- Бесіда з дошкільниками про їх враження, що сподобалось, а що ні.

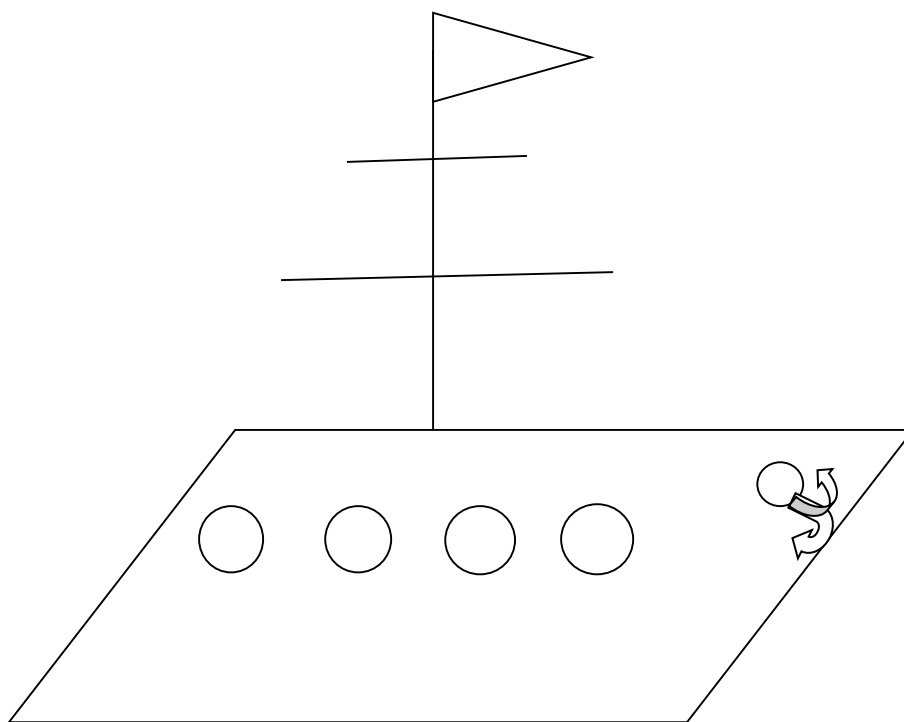
ЗАНЯТТЯ 7

1. Вправа «Намалюй пароплав»

Мета: розвивати довільність.

Інструкція: Дитині пропонують якомога точніше скопіювати пароплав, окремі деталі якого складені з елементів прописних літер і цифр. Дорослий каже: «Перед тобою лежить аркуш паперу. На цьому аркуші

намалюй, будь ласка, такий самий малюнок, який ти бачиш перед собою» (мал..2).

Тренінги з майбутніми першокласниками

Тема: «Формування готовності до соціальної позиції «школяр».

Мета: сприяти розвитку у дітей 6-го року життя передумов успішного шкільного навчання; сприяти розвитку довільності психічних процесів, становленню самооцінки і самоконтролю, формуванню позитивної шкільної мотивації; долучити батьків до підготовки дитини до школи з наданням практичної допомоги.

Процедура проведення: заняття проводиться психологом, складається з серії занять тривалістю 25-30 хвилин, проводяться з активним залученням батьків.

Заняття 1.

1. Гра «Давай познайомимся».

Інструкція: дітям пропонується по черзі називати своє ім'я, потім – як їм подобається, щоб їх називали, потім, як їм не подобається, щоб їх

називали. Потім робиться підсумок, як необхідно звертатися один до одного.

2. Гра «Сніжний ком».

Інструкція: діти шикуються в шеренгу і беруться за руки, на чолі шеренги стоїть вчитель. Вчитель називає ім'я, потім наступна дитина називає ім'я вчителя і своє ім'я, потім слідує дитина називає ім'я вчителя, ім'я дитини і своє ім'я і т.д. Потім вчитель називає імена всіх дітей.

3. Гра «Інтерв'ю».

Інструкція: «Діти, уявіть собі, що я журналіст, який хоче взяти у вас інтерв'ю для газети чи журналу. Ви повинні уважно послухати запитання, які я буду задавати, а потім правильно і швидко на них відповісти». Кожна дитина відповідає на запитання, ті запитання які діти не розуміють, треба пояснити і обговорити колективно.

Запитання інтерв'ю

- Як ваше прізвище?
- Скільки вам років?
- Як звати ваших батьків?
- Як називається місто (село) де ви живете?
- Як називається вулиця, на якій ви проживаєте?
- Який номер має ваш будинок, квартира?
- Яких тварин ви знаєте? Які з них домашні? Які живуть у наших лісах? (дитина повинна назвати хоча б по 2 тварини на кожне із завдань).
- В яку пору року з'являється і в яку пору року опадає листя?
- Як називається та година дня, коли ви прокидаєтесь, коли обідаєте, коли готуєтесь до сну?
- Перерахуйте предмети одягу, меблі, столові прибори, які ви використовуєте.

4. Бесіда-гра «Я йду до школи».

Інструкція. «Діти, давайте поділимося на дві команди. Назва однієї команди буде «Всезнайки» (це такі люди, які все знають), а іншої «Незнайки» (такі люди, які нічого не знають). Я буду наводити запитання, командв «Всезнайки» має відповідати на всі запитання тільки правильно, а команда «Незнайки» повинна шуткувати і відповідати на всі запитання неправильно. За кожен правильну відповідь «Всезнайкам» ставимо «+», а за кожен неправильну «Незнайкам» ставимо «-». Кожна дитина має спробувати себе в обох ролях.

Запитання

- Чи потрібно ходити до школи?
- Навіщо потрібно ходити до школи?
- Чим займаються в школі? (Що ви будете робити в школі?)
- Що потрібно мати учневі, щоб бути готовим до школи?
- Що таке уроки? Чим можна на них займатися учням?
- Як потрібно поводити себе на уроках у школі?
- Що таке домашні завдання?
- Навіщо потрібно виконувати домашні завдання?
- Чим ви будете займатися вдома, коли прийдете зі школи?
- Що нового з'явиться в твоєму житті, коли ти підеш у школу?

5. Гра «Пантоміма».

Інструкція: «Діти, давайте спробуємо за допомогою різноманітних поз, рухів тіла, зміни міміки показати, як виглядають: добрий вчитель, учень, який вчиться добре, учень, який погано вчиться, зошити неохайного учня, учень, який не хоче йти до школи, учень, який старанно робить уроки, уважний учень, неуважний учень, учень, який боїться відповідати, учень, який із задоволенням іде до школи».

Після гри потрібно обговорити з дітьми, кого їм було приємніше показувати, кого кумедніше, яким краще бути учнем, тим, з кого сміються, чи тим, кого поважають і ставлять на зразок іншим.

Заняття 2.

1. Гра «Я готуюся до школи».

Інструкція: «Уявіть собі, що я прилетіла до вас з іншої планети, щоб разом з вами йти до школи. Ваше завдання – якомога швидше підготувати мене до навчання в школі. Я буду запитувати вас про шкільне життя, а ви повинні мене навчити, відповідаючи правильно на запитання».

Запитання

Щоб піти до школи, мені має виповнитись:

- а) 1-2 роки;
- б) 6-7 років.

Щоб добре вчитися, я повинна:

- а) дуже хотіти навчатися в школі;
- б) зовсім не хотіти навчатися в школі.

Для того, щоб піти до школи, достатньо:

- а) мати кольорові олівці, гарний портфель і ручку;
- б) вміти трошки читати, писати, рахувати, малювати.

Щоб бути відмінником, треба:

- а) мати гарні олівці, зошити і ручку;
- б) бути старанним учнем (ученицею).

Домашні завдання потрібно виконувати:

- а) швидко і як-небудь;
- б) не поспішаючи, гарно, охайно, перевіряючи помилки.

На перервах потрібно:

- а) відпочивати (можна повторити якийсь предмет);
- б) відповідати біля дошки.

Якщо я отримаю двійку:

- а) потрібно плакати, кричати на вчительку;
- б) сміятися, кажучи, що мені байдуже;
- в) попросити пояснити, вивчити цю тему, щоб прездати на кращу оцінку.

Коли я буду відповідати біля дошки, я повинен:

- а) хвилюватися, боятись;
- б) не хвилюватися, уважно послухати запитання і відповіді на нього.

В школі потрібно вчитися:

- а) тому, що всі вчать;
- б) щоб бути розумною, досвідченою людиною.

Я хочу вчитися в школі:

- а) бо в школі гарні квіти, парти;
- б) бо в школі я дізнаюсь багато нового, що допоможе мені стати дорослою, самостійною людиною.

2. Гра «На одну букву».

Інструкція. «Зараз ми проведемо з вами змагання, хто знає більше слів. Я називаю букву, а ви називаєте всі слова, які знаєте, що починаються з цієї букви. Наприклад: д – дім, дорога, день, добрий і т.д. Виграє той, хто сказав останнє слово, тобто продовжує придумувати слова, коли всі вже замовкли» (Називаються три букви, наприклад а, с, т).

3. Гра «Розвідники».

Інструкція: «Діти, ви будете розвідниками, яким потрібно точно намалювати на аркуші паперу, де розміщені секретні об'єкти . *(Вихователь малює на дошці знак і каже, де його потрібно намалювати)*

Трикутник - лівий верхній кут, риска - нижній правий кут,плюс в центрі, коло - правий верхній кут, квіточка - нижній лівий кут.

4. Проективна корекційно-розвивальна методика «Я малюю школу».

Інструкція: «Сьогодні всі ми будемо малювати різні ситуації, події, які можуть відбутися в школі. Нехай кожен з вас візьме олівець і намалює те, що йому подобається чи не подобається в школі». Після того, як всі намалюють, діти повинні помінятися місцями і домалювати щось на малюнку сусіда. Після цього малюнки обговорюються, пояснюються елементи.

Обладнання: великий аркуш паперу, кольорові олівці.

5. Гра «Сніжний ком». (Заняття №1).

6. Вправа «Аплодисменти».

Інструкція: Діти, ви сьогодні дуже гарно працювали, давайте поаплодуємо один одному.

Заняття 3.

1. День «відкритих дверей».

Інструкція:

- Відвідування кабінетів з математики, української мови, природознавства, трудового навчання, спортивної зали, їдальні.
- Знайомство із школярами, відвідування відкритого уроку в першому класі з природознавства.
- Розповіді дітей 1-2 класів про своє шкільне життя.
- Бесіда з дошкільниками про їх враження, що сподобалось, а що ні.

Заняття 4.

1. Гра «Підніми руку».

Інструкція: Діти, стоячи, утворюють коло. Вибирають ведучого, який стає посередині кола. Він спокійно ходить по колу, потім зупиняється навпроти одного з гравців і голосно вигукує: «Сусід». Той гравець, до якого звертається ведучий, продовжує стояти, не змінюючи положення. Ведучий повинен зупинитися точно навпроти дитини, до якої він звертається. Сусіди з боку повинні підняти вгору ту руку, що ближче до обраної дитини. Якщо хтось з дітей помилився, тобто підняв не ту руку чи забув це зробити, то він стає ведучим.

2. Гра «Закінчи слово».

Інструкція: «Увага! В цій грі ми будемо намагатися закінчувати слова, які будуть починатися, наприклад, на склад «ра», «ко», «ка» ».

(Ведучий продумує склади, які він може запропонувати дітям).

Гру можна урізноманітнити. «Я буду говорити перший склад слова, ви повинні спіймати м'яч і, повернувши його мені, договорити слово» (тобто закінчити слово). Спочатку всі діти закінчують слово, що починалося на склад «ко» (декілька раз всі діти закінчують слова, що починаються на один і той самий склад), а потім можна кожній дитині задавати різні склади, з яких починаються слова.

3. Гра «Що змінилося».

Інструкція: На столі викладаються невеликі предмети, іграшки в кількості 10, діти уважно дивляться і запам'ятовують 30 секунд, потім ведучий накриває всі предмети і приймає один з них, а потім відкриває, діти повинні вгадати, чого не стало. Гра повторюється декілька раз.

4. Гра «Хто знає, той продовжує».

Інструкція: Ведучий називає родові поняття, слова з узагальнюючим значенням, діти називають слова: одяг, взуття, посуд, овочі, фрукти.

5. Гра «Буває – не буває».

Інструкція: Діти, зараз я вам буду розповідати різні ситуації, вам потрібно плескати в долоні, коли ви почуєте таке, чого не буває.

Вовк ходить по лісу. Будинок малює дівчину. Хлопчик читає книгу. Лисиця плаває в морі. Кішка гуляє по даху. Корова їсть котлети. На дереві сидить вовк. Лев боїться зайця. Дівчина співає пісню. Човен пливе по небу. На небі сяють зорі. Риби співають пісні. Радіо показує мультфільми. Борщ вариться в каструлі. М'яч квадратний. Влітку тепло. Чай п'ють з виделки.

6. Вправа «Посмішка по колу».

Інструкція: Діти стають в коло і посміхаються один одному.

Заняття 5.

1. Гра «Ланцюжок слів» (тренування пам'яті на слова).

Інструкція: «Діти, зараз ми побудуємо ланцюжок із слів, для того, щоб він був довгим, вам необхідно бути уважними і слухати, що говорять ваші друзі і повторювати слова, які вони назвали і додавати свої».

Наприклад: 1 дитина – вікно, 2 дитина – вікно, море, 3 дитина – вікно, море, кіт і т.д. Чим довший ланцюжок побудують діти, тим краще. Якщо дітей небагато, вони можуть називати слова по другому колу.

2. Гра «Хто знає, той продовжує». (Заняття №4).

Дикі тварини, домашні тварини, квіти, транспорт.

3. Гра «Букви алфавіту»

Інструкція: Кожній дитині присвоюється певна буква алфавіту. Ведучий називає букву, та дитина, якій присвоєна буква, повинна плеснути в долоні.

4. Гра «Козаки».

Інструкція: Ведучий пропонує дітям пограти, виконуючи наступне правило: виконувати команди дорослого тільки якщо після команди було сказати слово «козаки» і не виконувати, якщо цієї команди немає. Наприклад: руки вгору, руки вниз, козаки, руки вперед, опустити руки, козаки.

5. Гра «Третій зайвий».

Інструкція: Ведучий називає три слова, два слова пов'язані одне з одним за змістом, а одне відрізняється від них, його потрібно знайти і назвати.

Дуб, береза, ромашка;

- Кислий, жовтий, червоний;
- Добрий, веселий, злий;
- Банан, помідор, лимон;
- Лев, корова, вівця;
- Яблуко, помідор, груша;
- Молоко, сік, хліб;
- Море, пісок, річка.

6. Психологічний етюд «Квітка».

Інструкція. «Діти, уявіть собі, що ви зернятко, яке посадили в землю (діти присідають), пригріло сонечко і з'явився паросток (діти повільно

піднімаються), який тягнеться до сонечка (діти піднімають руки), на паростку з'явилася квіточка, квіточка повертається до сонечка (діти повертають обличчя і посміхаються).

Заняття 6.

1. Гра «Першокласник».

Інструкція. На столі ведучого лежать портфель і кілька різних предметів: ручка, пенал, зошити, книжки, олівці, ложка, тарілка, ножиці і т.д. Після нагадування про те, що дитина незабаром піде до школи і буде самостійно складати свої речі, їй пропонується подивитися на розкладені предмети і якомога швидше і охайніше зібрати свій портфель. Гра закінчується, коли дитина складе всі речі і закриє портфель. Рахувати до 5.

2. Гра «Ланцюжок слів» (Див. заняття №5).

3. Гра «Чотири стихії».

Інструкція: Гравці стоять по колу. Ведучий домовляється з ними, що якщо він скаже слово «земля», всі повинні опустити руки вниз, якщо «вода» – витягнути руки вперед, слово «повітря» – підняти руки вгору, слово «вогонь» – зробити обертання руками. Хто помиляється при виконанні команди, той вважається переможеним.

4. Вправа «Прості узагальнення».

Інструкція: Діти, я називаю вам слова, всі вони відносяться до однієї групи, тобто всіх їх можна назвати одним словом, зробіть, будь, ласка.

☐ Київ,	☐ Харків,	☐ Лялька, машинка, м'яч;
☐ Запоріжжя;		☐ Мама, тато, сестра, брат;
☐ Яблуко,	☐ слива,	☐ Куртка, светр, штани;
☐ груша;		☐ Стіл, крісло, диван;
☐ Капуста,	☐ морква,	☐ Береза, дуб, каштан;
☐ картопля;		☐ Василь, Микола, Андрій;
		☐ Катя, Світлана, Настя.

5. Психологічний етюд «Після дощу».

Інструкція: Діти, уявіть собі: гаряче літо, щойно пройшов дощик, навкруги калюжі (діти обережно ступають, ходять навколо калюж, стараються не замочити ноги. Потім, розвеселившись, стрибають по калюжах так сильно, що бризки летять на всі боки. Їм дуже весело).

Заняття 7.

1. Бесіда на загальну обізнаність.

Інструкція: Ведучий ставить запитання, а дитина відповідає. Дайте дитині можливість подумати, допускаються допоміжні запитання. Якщо дитина не може дати правильну відповідь, необхідно її підбадьорити.

Запитання для бесіди:

- Назви своє прізвище, ім'я, по батькові (кожній дитині).
- Назви ім'я, по-батькові маму і тата (кожній дитині).
- У тебе є брат чи сестра? Хто старший (кожній дитині).
- Скільки тобі років?
- Зараз ранок чи вечір?
- Коли ти снідаєш – ввечері чи вранці?
- Обідаєш вранці чи вдень?
- Що буває раніше – обід чи вечеря?
- Де ти живеш? Назви свою домашню адресу (кожній дитині).
- Ким працюють твої тато і мама? (кожній дитині).
- Якого кольору ці олівці, сукня і т.д.? (кожній дитині).
- Яка зараз пора року? Чому ти так вважаєш?
- Яких ти знаєш домашніх тварин? (кожній дитині).
- Яких ти знаєш диких тварин? (кожній дитині).

2. Гра «Що змінилося».

Інструкція: Ведучий розставляє на столі предмети, іграшки в рядочок. Діти уважно дивляться і запам'ятовують. Потім предмети накриваються і змінюються місцями. Після того, як предмети відкрили, діти повинні назвати, що змінилося (гра проводиться декілька раз).

3. Гра «Літає – не літає».

Інструкція: Діти, зараз я буду перераховувати слова, якщо ви почуєте те, що літає, ви повинні плеснути в долоні. Будьте уважними.

Хліб, молоко, літак, парасолька, голуб, телевізор, ракета, стілець, олівець, джміль, кінь, каша, райдуга, Змій Горинич, автомобіль, дуб, ластівка, оса, ковбаса, зошит, тінь, вертоліт, портфель, пістолет, гараж, бджола, лінійка, фарба, чашка, літаюча тарілка, цвях, троянда, паровоз, орел, комар, гніздо, крокодил, кіно, акула, море, повітряна кулька, лампа.

4. Гра «Чарівний квадрат».

Інструкція: Кожній дитині дається шаблон квадрата, який вона обводить на аркуші паперу. Потім пропонується домалювати фігуру так, щоб вийшли різні предмети.

5. Вправа «Посмішка по колу».

Заняття 8.

1. Гра «Магазин».

Інструкція: Ведучий називає слова: хліб, сіль, ковбаса, масло, сир, яблука, лимон, цукор. Дитина «покупець» іде до магазину і називає слова «продавцю» – іншій дитині. «Продавець» і решта дітей стежать, чи всі слова запам'ятав «покупець». Іншій дитині можна назвати інші слова, продавцем – вибрати іншу дитину.

2. Гра «Чим схожі і несхожі».

Інструкція: Дітям пропонується для порівняння пари слів, діти повинні знайти, чим схожі і чим несхожі між собою:

- М'яч і апельсин;
- Літак і повітряний змій;
- Море і ріка;
- Лялька і дитина.

Заняття 9.

1. Гра «Живе неживе».

Інструкція: Дітям пропонується плескати в долоні, коли вони почують назву живого: кіт, колесо, черепаха, дощ, ріка, яблуко, вчитель, телевізор, зайчик, барабан, компот, муха, радіо, равлик, школа, учень, ворона, райдуга, вересень, верблюду, молоко, пальто, льотчик, вівчарка, картопля, лебідь, чашка, Попелюшка, паровоз, човен, рись, лінійка, миша.

2. Бесіда «Школа».

Розповісти дітям про школу, описати всі позитивні сторони шкільного навчання. Дати можливість дітям виразити свої почуття і переживання з приводу шкільного навчання.

3. Гра «Закінчи речення».

Інструкція: Діти, я буду починати речення, а ви його закінчувати.

- Зимою холодно, літом - ?
- Огірок – овоч, яблуко - ?
- Собака – тварина, ворона - ?
- Цукор солодкий, сіль - ?
- Кіт бігає, ворона - ?
- Море велике, ставок - ?
- Хмари блакитні, трава - ?
- Собака гавкає, кіт - ?
- Лікар лікує, вчитель - ?
- Мама – дочка, батько - ?

СКОРО ДО ШКОЛИ

4. Вправа «Спілкування у колі».

Інструкція: Узявшись за руки, діти утворюють коло. Ведучий пропонує кожному учаснику подивитися одне на одного та усміхнутися, відчутти свого сусіда, його тепло, кожна дитина має по колу передати тепло своєї руки.

Запитання дітям:

- Коли люди подають один одному руки?
- Як можна назвати дітей, які не сваряться, а разом весело граються?

День відкритих дверей у школі для дітей дитячого садка

(Коли діти дитсадочка старшої групи заходять до школи, їх зустрічають ведуча та казкові герої — Барвінок, Ромашка, Попелюшка).

Ведуча. Добрий день, діти!

1. Ви потрапили до школи, яку ще називають Країною Знань. У Країні Знань дітей навчають читати, писати, рахувати.

— Діти в школі вивчають також різні предмети: хімію, рідну мову, літературу, фізику, алгебру, геометрію, англійську мову.

2. Зараз у нашій школі тиждень англійської мови. Тобто більше розмовляють англійською мовою, проводять свята та розваги на англійській.

3. А у вас є заняття з англійської мови?

4. А які слова ви вже вивчили?

5. І ось наші учні прикрасили інформаційні дошки до тижня англійської мови. Роздивіться, які малюнки виконали діти до тижня англійської мови.

6. А ось дошка відмінників. Діти, які мають найвищі бали за знання — «5» — є відмінниками. Можливо, тут є фотографії ваших знайомих, друзів чи сусідів.

7. Далі, ось на цій стіні, виставка робіт учнів нашої школи «Творимо красу своїми руками».

Вибігає Буратіно.

Буратіно. Дорогі друзі! Це Країна Знань?

Будуча. Так, це — Країна Знань.

Буратіно. Так спішив, що аж задихався. Все містечко обшукав. Лець знайшов. Ой, як гарно в цій країні! Дійсно тут навчаються читати і писати?

Ведуча. Так.

Буратіно. Нарешті я знайшов цю Країну!

Ведуча. А тепер просимо Вас, дорогі друзі, до нашого залу.

(Ведуча та казкові герої ведуть дошкільнят до актового залу. Діти заходять, сідають. У залі лунає весела музика. Пісня «Планета дитинства».)

Буратіно. А хто має знайомити з цією Країною?

Ведуча. Я. І допомагатимуть мені Барвінок (*учень 7 класу*) і Ромашка (*учениця 3 класу*), Попелюшка (*учениця 7 класу*).

Буратіно. А чи зможу я побачити, як букви складаються в склади, склади з'єднуються у слова, а слова складають чарівні речення?

Ведуча. Так, у Країні Знань можна про все дізнатися, все розповісти, осягти незвідане. В цій Країні ми знайдемо відповіді на всі ваші «чому?». А зустрілись ми, щоб познайомити вас, любі діти, з нашою школою, щоб у вас виникло бажання прийти сюди навчатися 1 вересня.

Керує нашим королівством Король- п'ятірка.

Король. Вже кілька хвилин я спостерігаю, що діється в моїй країні. І через твою велику цікавість, Буратіно, я не маю можливості привітатись з усіма.

Пісня «Король».

Мої найкращі привітання і побажання всім присутнім. Оскільки моя Країна Знань не лише чарівна, а й весела, послухайте пісню.

Буратіно. Який же гарний король у цій Країні!

Король. Дякую за добре слово. Але, мій маленький Буратіно, що ти будеш тут робити, коли ти не вмієш ні писати, ні читати?

Буратіно. Я чув, в Країні Знань живе добрий чарівник. Його ім'я Учитель. Він навчить мене читати і писати.

Король. Давайте подивимось, діти, чому в цій Країні навчили дітей.

(Слово вчителя. Фрагменти уроку).

Діти. Ми — випускники. Із впевненістю хочемо сказати: «Вчителі навчать вас бути добрими, порядними, вихованими, чесними й розумними.

(Звучить мелодія «Школьные годы»).

Ведуча. В нашій школі всі вчителі прекрасні, але ми акцентували увагу на вчителях молодших класів, бо в цьому році вони набирають учнів до 1 класу.

Барвінок. Наше королівство називається Школа.

Школа рідна! Красуне привітна!

У лавровім вінку золотім.

Скільки сили, любові і світла

У великім іменні твоїм!

Попелюшка.

Скільки ти відкриваєш широких,

Чарівних, незорих доріг.

У кожне серце сягаєш глибоко,

І як мати стрічаєш усіх.

Король. Мені приємно надати слово директору мого королівства.

(Виступає директор).

Барвінок. Мої дорогі діти! Отже, ви в Країні Знань! Усі мешканці цієї Країни носять звання — учень.

Ведуча. А ви бажаєте стати учнями?

(Відповіді дітей).

Барвінок. Отже, зараз за допомогою цієї чарівної палички ви із звичайних хлопчиків і дівчаток станете учнями.

Ведуча. А тепер заплющить очі (1, 2, 3) — відкривайте, ви вже учні.

Ромашка. А хто з вас найспритніший та найрозумніший, ми зараз дізнаємося.

Завдання 1. Хто вміє читати? Прочитайте, будь ласка, такі слова: мама, мир, зошит, школа. *(Нагородження активних).*

Завдання 2. Відгадайте ось такі загадки. *(Нагородження активних дітей).*

Завдання 3. А тепер найлегше завдання. Хто знає гарний віршик чи пісеньку і може нам розповісти чи проспівати? *(Нагородження).*

Буратіно. Ура! Ура! Ура! Ми виконали всі завдання.

Король. Отже, серед вас ледарів немає!

Ведуча. У нашому королівстві є не тільки уроки, але й перерви, на яких діти грають в ігри, танцюють і співають.

8. А ви, діти, любите співати? Давайте зробимо перерву і вивчимо разом з чарівницею-вчителькою хорошу пісеньку.

(Вивчення пісні).

9. А зараз до вашої уваги танець «Самба» у виконанні учнів.

10. А тепер мої помічники побажають вам, любі діти, на майбутнє:

Попелюшка.

Щоб радість ніколи не кидала вас.

Шануйте, друзі, наш добрий час.

Буває, усі сподівання загинуть,

Якщо запізнитесь хоч на хвилину.
Держіть на годиннику очі та вушка
Застерігає вас Попелюшка.

Барвінок.

Хай у науці кожен привчиться
Покуштувати й хрону, й перчиці.

Ромашка.

**Зате, коли буде в навчанні важко,
П'ятірки в журналі цвістимуть ромашками.**

Ведуча. *(На фоні музики).* Я хочу, щоб ви запам'ятали що в кожному Королівстві Знань найкращий подарунок — оцінка «5». Тож нехай перепусткою в Країну Знань вам стане ця пелюстка із побажанням наших випускників-третьокласників. І до вашого портфеля від школи — зошити-сувеніри. Мої помічники, казкові герої, малесенькі друзі з дитячого садка готові до одержання подарунків.

(Звучить пісня «П'ятірочка», а всі казкові герої роздають пелюстки з «5» і зошити).

Король.

Дивлюсь я на всіх тут у нашому залі
І щиро радію
Та мрію я маю.

Ведуча.

Щоб учнями нашого королівства ви стали
І зустріч сьогоднішню не забували.

Король.

Щоб зовсім не було ледащ, хвастунів.
Тоді буде щастя у царстві моїм!

Ромашка.

А зараз настала хвилинка врочиста!
Коровай гостинний до залу несем.

Хоч хочеться всім його трішечки з'їсти,
Та право найменшим ми віддаємо.

(Звучать фанфари. До залу вносять коровай).

Ведуча. Коровай для вас, дорогі гості!

Випускниця.

Ви будете в школі навчатись старанно,
Щоденно отримувати гарні дари.
Тому ми вас просимо, скуштуйте, будь ласка,
Шматок короваю, що ми вам спекли.

Ведуча. Право розрізати наш солодкий, пухкий, смачний коровай надається наймудрішим, найстаршим мешканцям нашого королівства — учням-відмінникам 11 класу.

А поки наші найстарші учні розрізають коровай, до вашої уваги пісня «Що тобі подарувати?» у виконанні учнів 3-6 класів.

(Звучить музика, роздають шматки короваю дошкільнятам).

Спільне свято для старших дошкільників та молодших школярів

Тема: «День веселощів та жартів».

Освітні завдання: створити в ДНЗ святкову, радісну атмосферу; викликати у дітей позитивні емоції, радість; розвивати артистичні вміння та навички старших дошкільників, привчати виступати перед своїми однолітками та молодшими дошкільниками, вмінням сприймати жарти, емоційно реагувати на них; виховувати інтерес до гумору, почуття дружби.

Запрошені: молодші школярі.

Звучить весела дитяча музика, діти старших вікових груп заходять до зали, займають свої місця.

Ведуча 1:

Нині в нас весела днина – починаєм гуморину!
Гумор – це веселий сміх, радість, світло для усіх!

Ведуча 2:

Зі святом вас, малята, дозвольте привітати,

Всім усмішок та сміху на святі побажати!

Ведуча 1:

Сьогодні ми поставили перед собою завдання: тим, хто прийшов на наше свято у поганому настрої – підняти настрій, а тим, хто прийшов у гуморі – його не зіпсувати! А це означає, що ми будемо жартувати, сміятися веселитися разом. І разом... рости, бо добрий сміх – найкращий вітамін росту та найкращі ліки від недуг.

Ведуча 2:

Тому сьогодні усім-усім-усім: і великим, і малим, забороняється сумувати і плакати!

Ведуча 1:

До цього свята готувалися діти з усіх груп, щоб виступити і розсмішити своїх друзів - школяриків!

Під музику на середину зали виходять діти - читці.

-Радіймо всі: у вас і в нас
 Настав тепер розваги час!
 Лунає скрізь веселий сміх,
 Бадьора пісня лине.
 Запрошуєм усіх-усіх
 В садок на гуморину!

- Тільки лише раз на рік

Свято це буває.

Свято сміху – перше квітня,

Хто ж його не знає!

- Настає день сміху — веселитись час!

Буде всім на втіху нині свято в нас!

Буде з нами наш дружок,

Наш веселий сміх-смішок.

- Немає в нас вередіїв,

Немає в нас і плаксіїв.

А є чудові діти, що знають жарти і пісні

І вміють веселити.

Ведуча 1: Хто з вас знає пісню «Смішинки- веселики», хай зараз гарно заспіває!

Усі діти виконують пісню «Смішинки-веселинки».

Молодші школярі проводять гру «Так чи ні».

Школяр 1:

Зіграти хочеться мені із вами, друзі, в «Так чи ні».

Я запитання загадаю і вашу відповідь чекаю.

А відповідь дасте мені одним лиш словом : так чи ні.

2 школяра по черзі читають:

- Сірий вовк голодний з білками стрибає,

У дуплі до вечора сидить і співає.

Ну, мерщій скажіть мені, чи буває так чи ні?

Діти: Ні!

- Співа карась на глибині чарівним голосом пісні.

Цікаво знати це мені: чи буває так, чи ні?

Діти:Ні!

- Ріка біжить у долині. Чи є у неї ноги ...

Діти: Ні!

- Розповів сусід мені, що люди не ростуть вві сні.

Ну а ви скажіть мені, правда це, чи може ні?

Діти:Ні!

-Чи може вище гір літак у вишину злетіти...

Діти:Так!

- А крокодили на сосні свої будують гнізда...

Діти: Ні!

- Чи зацвітають навесні чудові квіти запашні...

Діти: Так!

- А під кінець скажіть мені, цікава гра у «Так чи ні»...

Діти: Так!

Ведуча 1: Спасибі скажемо нашим гостям за чудову гру. А свято наше продовжується. А що ж за свято без веселих жартів та гуморесок!

Ведуча 2: Я знаю, що ви всі готувалися до свята, тому запрошую почати виступати!

Діти читають гуморески.

Танок кошенят.

Ведуча 1: Гарний танок діти показали, та у ігри веселі ми на святі ще не грали!...

Ведуча 2: Гратись хочете, малята!

Діти: Так!

Ведуча 2: А пограємо ми у гру «Якщо весело тобі». Любите у неї гратися, чи ні?

Діти: Любимо!

Проводиться гра «Якщо весело тобі!»

(діти стоять коло стільчиків, співають та виконують рухи за показом ведучих)

Ведуча 1: Зараз вас спробують розвеселити наші юні і більш дорослі артисти.

Школярі розповідають свої жарти.

Ведуча 2: Виступати ніколи не було легко, і як не хвилюються молодші дошкільняти, але заспівають для всіх присутніх і станцюють пісню – танок «Ладощки».

Ведуча 1: Наша гумори триває! До виступу запрошую діточок середніх груп!

Діти виконують частівки.

(Під веселу музику забігає клоун Шурик - школяр, клоун Льолік – вихователь).

Шурик: Привіт, дітлахи!

Діти: Привіт!

Шурик: А чому це ви так тихо вітаєтесь? Що, погано поїли?

Діти: Ні!

Шурик: Тоді давайте всі разом привітаємося гарно і весело, скажемо як я: «Привіт!!!» та посміхнемося один одному.

(діти повторюють)

Давайте, всі разом поплещемо в долоні, як я.

(діти плескають)

Потупаємо ніжками!

(діти тупають)

Пострибаємо!

(діти стрибають)

Обнімемося!

(діти обнімаються один з одним)

Ви всі веселі?

Діти: Так!

Шурик: Ви прийшли, щоб посміятися?

Діти: Так!

Шурик: І вірно зробили, бо сьогодні день сміху. Сьогодні усім-усім треба веселитися, сміятися, розважатися! А зараз давайте познайомимося. Я клоун Шурик. А ще я хотів вас познайомити з моїм братом – клоуном Льоліком. Ви його не бачили?

Діти: Ні!

Шурик: Серед вас його немає?

Діти: Ні!

Шурик: Давайте разом покличемо його. Три, чотири....

Всі: Льолік! Льолік!Льолік!

З дверей виглядає клоун Льолік.

Льолік: Я зайнятий... (ховається)

Шурик: Виходь, починаємо виставу!

До зали заходить Льолік з торбиною. Виходить на середину зали, кланяється.

Льолік: Ось вистава почалася і закінчилася.

Розвертається та хоче йти . Шурик зупиняє його.

Шурик: Хто так починає виставу?

Льолік: Я.

Шурик: Треба спочатку красиво при...

Льолік: Притопнути ! *(виконує)*

Шурик: Та ні, при...

Льолік: Присісти! *(виконує)*

Шурик: Та ні, при...

Льолік: Пристрибнути! *(виконує)*

Шурик: Та ні, привітатися!

Льолік: А як?... А-а-а ! За ручку з усіма. *(Потискує усім руку)*

Шурик: Що ти робиш? За руку з усіма будеш вітатися?

Льолік: Можу і за ногу. *(Іде і піднімає ногу кожної дитини)*

Шурик: Іди сюди. *(забирає за руку та виводить на середину зали)*

Повторюй за мною: добрий...

Льолік: Торт?

Шурик: Та ти не зрозумів. Добрий....

Льолік: Пряник?

Шурик: Ти можеш вислухати мене. Повторюй: добрий день!

Льолік: Добрий день!

Шурик витирає піт з обличчя.

Шурик: Нарешті!

Льолік: Що нарешті! Замучив ти мене вже зовсім! Свято ж сьогодні. А ти все зі своїми повчаннями та привітаннями лізеш!

Шурик: Нічого я не лізу! Я ж не мавпа, щоб лазити! Не хочу я з тобою сваритися, а краще дітям цікаву історію розповім...

Льолік: Ні, я розповім!

Шурик: Ні. Я!

Ведуча 2: Та не сваріться! Хіба ж так годиться! Краще послухайте наших дітей.

Діти розповідають свої жарти та гуморески.

Шурик: А я хочу вам розповісти, який я вихований та чемний.

Льолік: Ти розкажуй, а я буду показувати! *(до ведучої)* А ви постережіть мій мішок.

Шурик: Ну, добре!

Іду якимось собі, гуляю та зустрічаю бабусю з кошиками. Кошки важкі – переважкі. Взяв я бабусю на плечі разом з кошиками та й заніс її швиденько додому. Добре, що було недалеко, десь як від Вінниці до Києва, а може й далі. От я який.

Розповідь Шурика Льолік супроводжує пантомімою.

А у вас тут немає бабусь?

Ведуча 1: Звичайно, є! Наші бабусі дуже веселі, та до того ж вміють гарно танцювати. Давайте аплодисментами їх запросимо усім це показати!

Танець «Стареньки бабусі» (хлопчики)

Ведуча 2: Льоліку, що у тебе в торбині знаходиться? Поділись із нами...

Льолік: Ну добре. Я вам розповім... *(загадково)* А ви обіцяєте нікому-нікому більше не розповідати?

Діти: Так!

Льолік: Це чарівна торбина!...*(обіймає)* В ній знаходиться те..., *(голосно)* без чого не може бути веселих ігор!

Шурик: Гратись, любите, дітлахи!

Діти: Так!

Шурик: Не чую!

Діти: Так!

Клоунами та ведучими проводяться рухливі ігри:

1. Веселий шнурочок (4-5 пар).
2. Хто швидше надує кульку (Коли діти надувають – клоуни проколюють кульки. А щоб діти не сумували, дарують їм по новій).
3. Гра з повітряними кульками (танцювати парами -10-12 пар або чия команда перекине більше кульок).

Ведуча 1: Гарно ми погралися. Сідайте всі на свої місця та голосно собі поаплодуйте!

Діти сідають на свої місця.

Льолік (сідає на стілець): Ой, як я заморився! Ледве дихаю!

До нього тихенько підкрадається Шурик, легенько торкається лівого вуха Льоліка і ховається за нього.

Льолік: Ой! (хапається за вухо, повільно повертається). Нікого немає, але хтось торкнувся мого вуха. Мабуть пташка летіла і крилом зачепила.

Шурик торкається правого вуха Льоліка і знову ховається.

Льолік: Знову хтось мене зачепив, але вже за друге вухо. І знову нікого немає. Мабуть, літак летів і крилом зачепив.

Шурик накидає на голову Льоліка темну хустину.

Льолік: Ой, стало зовсім темно, я нічого не бачу! (голосно) Шурику, ти де? Йди швидше сюди!

Шурик: Що сталося?

Льолік: Раптом стало темно, я нічого не бачу. Що це таке?

Шурик: Це наступила ніч, всі сплять, тільки ти тут кричиш.

Льолік: Я теж хочу спати. Тільки як знайти своє ліжко?

Шурик: Я допоможу тобі.

Льолік: А ти хіба бачиш?

Шурик: Так, я ще трохи бачу і відведу тебе до ліжечка.

Льолік: Будь-ласка, Шурику, відведи мене!

Шурик: Добре, дай мені свою руку. Тепер пішли.

Веде Льоліка по колу.

Шурик: Обережно, ями і горби. Вище ноги підіймай.

Льолік: Ями і горби? Я ж розіб'ю собі ніс, а він в мене один.

Льолік йде, високо підіймаючи ноги.

Шурик: Тепер ступай ширше, тут калюжі.

Льолік: Калюжі? Нічого немає гіршого за калюжі.

Йде, переступаючи калюжі.

Шурик: Стрибай, тут канава!

Льолік: Канава? Але я можу впасти?

Стрибає, і падає. Хустинка злітає з нього.

Льолік: Ой, що це, знову стало видно. І ніхто не спить? Шурик, то це ти мененадував? Де мій мішок!

Дістає з мішка присказку і починає прискати з неї водою на Шурика та всіх дітей.

Шурик: Ну, пробач мені, я пожартував.

Льолік: Я теж так пожартував! Давай миритись.

Шурик: Давай! Ти ж мій найкращий друг!

Клоуни обіймаються.

До них виходять ведучі.

Ведуча 2:

Я дякую вам за те, що були ви з нами!

Веселились, реготали, усміхалися та грали!

Ведуча 1:

Усміхайтеся частіше, даруйте посмішки один одному,

Щоб кожен день ставав світлішим,

Щоб на серці було веселіше.

Ведуча 2:

Щоб усіх вас посмішки здружили,

Щоб щасливо й весело ви жили!

Шурик:

А на завершення свята давайте разом будемо співати!

Будемо посмішки всім дарувати!

Всі учасники свята виконують пісню «Усмішка».

Тематична бесіда «Скоро в школу»

Мета: допомогти дітям адаптуватися в стінах школи. Знайти собі друзів.

Словник: активізувати в мові дітей слова, що відносяться до тем (школа, друзі); вчити порівнювати й узагальнювати, точно підбирати слова.

Граматика: вчити підбирати однокореневі слова до заданого слова; вправляти в диференціації звуків З і Ш; вчити надавати висловлюванню відтінки питання, радості.

Розвиваюче середовище: картина «В школу», картка, олівці.

Фізкультхвилинка «Цікава Варвара»

Цікава Варвара

Дивиться вліво,

Дивиться вправо, (повороти голови вліво - вправо)

А потім вперед,

Тут трохи відпочине, (розслаблений нахил голови вперед)

Шия не напружена,

А расслаблена (голову тримати прямо)

А Варвара дивиться вгору,

Вище всіх і далі за всіх,

(нахил голови назад)

Повертається назад,

Розслаблення приємно, (розслаблений нахил голови вперед)

Шия не напружена,

Вихователь розміщує на стенд картину «В школу».

Задає питання:

Як можна назвати цю картину? Придумайте їй назву.

Чому?

- чому ви думаєте, що ці діти йдуть в школу, а не в дитячий сад?

- Як назвати одним словом дітей, які йдуть до школи? (учні, школярі, першокласники).

- Що знаходиться у школярів в портфелях?

- як можна назвати всі ці предмети одним словом?

В яку пору року діти йдуть вчитися?

- Послухайте слова - вчити, вчитель.

Яка частина у слів - родичів загальна?

А у слова « школа» є споріднені слова... (школяр, шкільна, школярка).

Чим відрізняється школа від дитячого садка?

Згадайте, ми з вами ходили в школу.

Назвіть, що ви там побачили, чого немає в дитячому садку?

Як ви думаєте в школі діти дружать між собою?

Так. В школі теж діти дружать між собою.

Ви теж там знайдете собі друзів. І може бути на все життя.

- А навіщо друзі потрібні в школі?

Давайте пригадаємо прислів'я про дружбу.

Вихователь дає завдання;

- Скажіть речення «я піду в школу» так, щоб було добре чути, добре зрозуміло, що ви раді цьому, вам хочеться йти в школу...

А зараз скажіть це речення так, щоб було зрозуміло, що ви питаєте.

Гра «Які ми»

Картки з зображенням декількох осіб у різному емоційному стані.

Аркуш паперу з намальованим колом (на кожному дитині), олівці.

Намалюйте чоловічка з таким виразом обличчя, яким би тобі хотілося бачити у свого друга.

РОЗДІЛ III ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ З БАТЬКАМИ МАЙБУТНІХ ПЕРШОКЛАСНИКІВ У ПІДГОТОВЦІ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

Практичне заняття–тренінг з батьками майбутніх першокласників

Тема: «Разом до школи ми йдемо».

Учасники: батьки майбутніх першокласників, вихователі, психолог ЗДО.

Хід заняття

I. Вступна бесіда психолога.

Мета: розвивати у батьків зацікавленість до опанування психолого-педагогічних знань; формувати культуру виховання.

За порогом дитячого садочка дитина розпочинає важливий етап свого життя. У неї формується нова соціально-відповідальна позиція — учень, а це означає зміну соціального статусу (наприклад, якщо дитина в групі дитячого садка мала певне коло друзів, вона знала, у яких заходах зможе брати участь, зважаючи на свої вміння, навички, то навчаючись у першому класі, їй заново необхідно здобувати й установлювати дружні зв'язки з новою групою дітей; демонструвати свої вміння й навички класному керівникові з метою реалізації своїх можливостей), а також зміну основного провідного виду діяльності. У дошкільному закладі основний вид діяльності — гра: діти відпочивають та навчаються в грі, займаються фізкультурою через ігрові вправи, формують культуру самообслуговування через сюжетно-рольову гру, а зі вступом до школи, провідним видом діяльності стає навчання. Для цього потрібно вміти слухати, сприймати слова, утримувати увагу на заданому об'єкті та ін. Змінюються також соціальні ситуації. До дитини в цей період ставлять нові вимоги, у неї з'являються нові обов'язки, нові друзі, формуються нові взаємини з дорослими. Тому, природно, що у дитини зі вступом до школи виникає багато труднощів, які їй потрібно долати, а досвід розв'язання цих ситуацій відсутній, тому в цей період ваша дитина особливо потребує допомоги (як правило, діти з великою подякою сприймають таку допомогу, що зближує не тільки в емоційному плані, але проявляється ще й у підлітковому віці).

Як правило, люди люблять робити те, що їм вдається, а для дітей це твердження є аксіомою. Завдання батьків — допомогти дітям полюбити школу й навчити їх учитись. Батькам необхідно навчатися пізнавати дітей й уміло надавати їм допомогу. Які фактори впливають на успішність навчання в школі? Почнемо наш цикл занять із простого запитання, що дає інформацію до роздуму.

Проблемне запитання. Чим відрізняється дитина 5 років від дитини 6 років?

Основні відмінності 6-річної дитини. Збільшення частоти серцебиття — 97 ударів. Збільшення частоти дихання — 23 вдихи. Щомісячна маса дитини в середньому збільшується на 200 г.

Радикальні зміни відбуваються в центральній нервовій системі: збільшується маса головного мозку, що до кінця 6 років дорівнює 1350 г, а це складає 90 % маси мозку дорослої людини, розвиваються його функції, а саме: порівняно з попередніми стадіями розвитку дитини збільшується роль процесів гальмування; удосконалюється мовленнєве й диференційне гальмування, словниковий запас — 3000-3500 слів.

Порівняно з цим: дитина набуває досвіду спілкування; збільшується зацікавленість до словотворення, розвивається фонематичний слух; ситуативне мовлення змінює контекстне; формується пояснювальне мовлення; ускладнюється структура аналітико-синтетичної діяльності; створення нервових зв'язків відбувається за участю другої сигнальної системи; розширюється сфера впливу словесних подразників або сигналів на розвиток діяльності дитини, що, в свою чергу дає поштовх до розвитку нових репрезентативних систем.

II. Основні завдання тренінгу.

Завдання 1. Вправа: Гра «Караоке з кульками».

Мета: згуртувати групи для подальшої роботи на занятті; продемонструвати роль провідного виду сприйняття в формуванні діяльності за інтерпретацією отриманих настанов.

Для цієї гри необхідні повітряні кульки (за кількістю учасників).

Перший рівень складності. Група утворює коло. Усі учасники гри заплющують очі. Згинають праву руку в лікті таким чином, щоб долоня була повернена догори і кладуть пальцями на неї повітряну кульку. Вільну ліву руку кладуть зверху на кульку сусіда. Звучить пісня. Щойно гравці почують приспів, їм необхідно змінити руки таким чином, щоб ліва рука тримала ту саму кульку знизу, а права — лежала на кульці сусіда праворуч. Розмовляти при цьому не можна.

Другий рівень складності. Учасники групи займають те саме положення. За командою кожний учасник починає передавати кульку сусідові однією рукою, який, у свою чергу, бере її також однією рукою (не можна тримати свою кульку одночасно двома руками та не можна притуляти її до себе). Вправа виконується із заплющеними очима, при цьому не можна розмовляти. Підіймати кульку й виконувати спочатку вправо не можна.

Обговорення. Чи легко вам було виконувати цю вправу? Що допомагало або заважало успішній роботі в групі?

Висновок. Ми по-різному розуміємо та сприймаємо настанови й інструкції, тому виконуємо так, як розуміємо. Так само й наші діти. Але у них цей процес ускладнюється ще й тим, та робота словесного сигналу тільки починає шліфуватися з роботою тієї системи сприйняття, яка домінує, що, в свою чергу, викликає труднощі, якщо з дитям спілкуватися незрозумілою їм мовою (декому цю інструкцію достатньо було послухати, декому — побачити, декому — слід відчутти кульку, дізнатися про реакцію сусіда).

Завдання 2. Вправа «Що я бачу на картині».

Мета: зацікавити учасників до отримання наступної інформації про «візуалів», «аудіалів», «кінестетиків».

Процедура виконання: тренер показує учасникам репродукцію картини «Граки прилетіли» та за допомогою однієї короткої фрази просить висловити свої враження від картини.

Інструкція тренера: Вам необхідно однією короткою фразою висловити свої враження від картини та відповісти на запитання: «Що ви бачите (або чуєте, або відчуваєте), дивлячись на картину?» Наприклад, «Я відчуваю подих весни; що наближається», «Я чую повівання вітру», «Я бачу високі берези». Фраза повинна бути максимально стислою.

Обговорення. Ми прослухали кожного і почули відповіді, що свідчать про різні системи сприйняття.

Висновок. Кожний сприймає та розуміє світ по-своєму.

Міні-лекція «Аудіали, візуали, кінестетики»

Залежно від провідної системи сприйняття всі - люди поділяються на «візуалів» — тих, хто бачить предмет, події або явище; «аудіалів» — ті, кому важливо слухати; «кінестетиків» — це люди почуттів, вони сприймають інформацію про навколишній світ через почуття, емоції.

Завдання 3. Вправа «У попа була собака».

Мета: закріплювати матеріал міні-лекції про особливості сприйняття.

Процедура виконання: група об'єднується у три підгрупи: кожен учасник отримує роздавальний матеріал під назвою «Активний словник «візувала», «аудіала», «кінестетика». Потім кожна група переказує приказку «У попа була собака» від імені представника тієї провідної системи, що зафіксована на картках. Учасники можуть використовувати активний словник. На підготовку приказки відводиться від 10 до 15 хвилин, після цього представник кожної підгрупи читає свій «твір», а решта учасників упізнають, від якого імені написана приказка.

Інструкція тренера: Ви отримали аркуші, де написана всім відома приказка «У попа була собака». Вам необхідно за 15 хвилин придумати, як би її міг розповісти аудіал, візуал або кінестетик та зробити це від їх імені (можна користуватись підказкою — активним словником репрезентантів).

Решта уважно слухають та повинні відгадати, від імені якого репрезентанта запропонована приказка.

Обговорення. По колу або у вільній формі учасники повідомляють про те, наскільки важким чи легким було виконання цієї вправи; до якої модальної системи належить їхня дитина; як у подальшому можна використовувати здобуті знання.

Завдання 4. Вправа «Якби я була донькою».

Мета: розвивати вміння лояльно ставитись до дитини, уміння розуміти її та ставати на позицію дитини.

Процедура виконання: вправа виконується по колу. Тренер звертається до батьків та пропонує їм пофантазувати та продовжити фразу від імені дитини. Потім він передає м'яч по колу та пропонує дорослим продовжити фразу.

Інструкція тренера: Уявіть собі, що ви повернулися в дитинство. Щоб ви хотіли мати в цей момент? Наприклад, «Якби я була донькою, то більше спілкувалась із дітьми».

Обговорення. Чи легко було виконувати цю вправу? Що заважало її виконувати?

Висновок. Кожний розв'язує ситуацію з тієї позиції, яку він займає. Завдання батьків — уміти стати на позицію дитини та поглянути на світ її очима.

III. Висновок.

(легенда В. Сухомлинського «Хто найкращий майстер на Землі»)

Це було дуже давно. В одному селі в Україні дівчата і жінки вирішили продемонструвати свою майстерність. Домовилися, що в неділю всі прийдуть на сільський майдан і кожна принесе найкраще, що вона зробила власноруч: вишитий рушник, мереживо, скатертини, одяг...

У призначений час усі дівчата і жінки прийшли на майдан, принесли безліч цікавих речей. У старих, які повинні були назвати найкращих майстринь, очі розбігалися. Дружини й дочки багатіїв принесли вишиті золотом покривала, тонкі мережані фіранки, на яких були вив'язані дивовижні птахи. Але переможницею стала дружина бідняка Марина. Вона

не принесла ані вишитого рушника, ані мережив. Хоча все це чудово вміла робити. Вона привела п'ятирічного сина Петруся. А він приніс жайворонка, якого самвирівав із дерева, і приклав жайворонка до губ... Усі завмерли, ніхто не поворухнувся. Усіх зачарувала пісня, і раптом у блакитному небі заспівав живий жайворонок, якого привабив спів із землі...

Засідання батьківського клубу

Тема: «Шляхи набуття дитиною старшого дошкільного віку нової соціальної позиції «школяр».

Учасники: вихователі, батьки майбутніх першокласників, вчитель першого класу, психолог.

Правила роботи: приймати все як належне; поважати думку інших; один говорить, інші слухають; бути відвертими; все обговорювати відкрито, не «поза очі»; цінувати час свій та інших.

Хід роботи

На порозі — кінець навчального року. Батькам майбутніх першокласників саме визначитися — чи підготовлена вона до нового соціального статусу «школяра»? З'ясувати це допоможе наше засідання. Давайте привітаємось так, як це робитимуть наші діти. Під час вітання важливим є контакт очей, рук, поглядів. Вітаючись, ми створимо коло. Для привітання потрібно запросити у коло людину, яку ви хочете привітати, і сказати їй щось приємне (комплімент).

Я почну, а ви продовжите. Я хочу привітатися із... (називається окрема людина). Ви — дуже приємна людина. Я рада, що ваша дитина навчатиметься в нашому класі.

Батьки вітаються один з одним.

Вправа «Розвідники».

Поверніться направо. Утворіть пару із сусідом. За дві хвилини дізнайтеся, що у вас із цією людиною є спільного (наприклад: колір очей, склад сім'ї, робота, захоплення тощо).

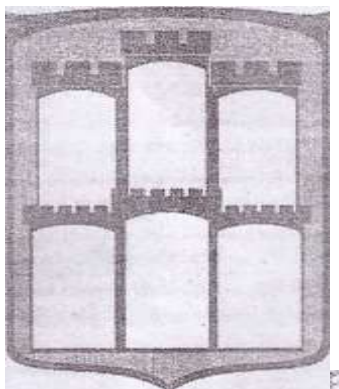
Тепер утворіть пару із сусідом з іншого боку. Спробуйте знайти і з ним щось спільне.

Висновок. Як бачите, з будь-якою людиною можна знайти щось спільне. Саме це допомагає людям спілкуватися. «Шукайте і знайдете», — говорили древні. Це полегшує життя людей у колективі, дає змогу домовитись про щось і якщо не потоваришувати, то принаймні спілкуватися без неприязні.

«Геральдика»

Продовжимо наше знайомство. Кожен з вас зараз створить свій власний герб родини. У вас на столах є підготовлені для цього аркушики із завданнями. Якщо маєте проблему із малюванням, просто опишіть те, що намалювали б, словами. Кожному потрібно представити свій герб, тобто розповісти про себе нам усім.

Завдання:

1. Намалюйте дві речі, які ви робите добре.
2. Намалюйте ваш найбільший успіх у житті.
3. Намалюйте місце, що є ідеальною оселею для вашої душі.
4. Намалюйте трьох людей, які мали на вас найбільший вплив.
5. Напишіть три слова, які ви хотіли б почути про себе.
6. Намалюйте відпустку (канікули) вашої мрії.

Тест для батьків майбутніх першокласників

Мета: допомогти батькам з'ясувати рівень готовності дитини старшого дошкільного віку до набуття нової соціальної позиції «школяр» .

Вихователь: Спираючись на свої спостереження за дитиною у повсякденному житті, виберіть відповідний варіант відповіді на кожне із запитань:

Чи здатна дитина займатися чим-небудь тривалий час без перерви?

- не зважаючи на тривалу роботу, майже не втомлюється, готова виконувати завдання і далі — 5 балів;
- може працювати достатньо довго, не скаржачись — 4 бали;
- про високу працездатність говорити складно — 3 бали;
- спочатку працює уважно, але швидко втомлюється — 2 бали;
- щохвилини перериває заняття, допускає велику кількість помилок — 1 бал.

Чи виявляє стійкість до невдач?

- у разі невдач концентрується, працює старанніше, без нервозності — 5 балів;
- засмучується, але ненадовго, готова до подальшої роботи — 4 бали;
- про стійкість до невдач говорити складно — 3 бали;
- важко переживає невдачі, не може мобілізуватися без сторонньої допомоги — 2 бали;
- деморалізується після невдач, плаче, відмовляється працювати — 1 бал.

Чи здатна працювати у несприятливій обстановці?

- за будь-яких умов працює успішно, не реагує на шум — 5 балів;
- прагне налаштуватися на діяльність, застосовує спеціальні прийоми зосередження (промовляє завдання вголос, затикає пальцями вуха тощо) — 4 бали.

Підрахуйте бали:

Якщо ваша дитина набрала **від 20 до 25 балів**, то можна говорити про виражену готовність до навчання.

Якщо ваша дитина набрала **від 14 до 19 балів**, то окремі особливості її вищої нервової діяльності, властивості темпераменту можуть ускладнити адаптацію до умов шкільного життя. Можливо, проблеми криються у рівні тривожності чи імпульсивності. Але ще не все втрачено. Цілеспрямований пошук причин такого стану дитини, індивідуальний наполегливий підхід до неї можуть виправити ситуацію.

Якщо ваша дитина набрала всього **від 9 до 13 балів**, це означає, що на її підготовку до школи знадобиться не менше року. Бажано готувати таку дитину за індивідуальною програмою з урахуванням причин, що викликали незадовільний стан готовності дитини до навчання. Також будуть корисними заходи, спрямовані на зміцнення нервової системи: санаторний режим, загартування тощо.

Якщо ваша дитина набрала **менше 9 балів**, перевірте свої розрахунки або зверніться до інших дорослих, які добре знають вашу дитину, і попросіть провести оцінювання. Проаналізуйте, чи створили ви сприятливі умови для роботи дитини.

Показники рівня сформованості індивідуальних умінь аналізувати, порівнювати, встановлювати закономірності.

Високий рівень: дитина визначає зміст, суть (у тому числі приховану) завдання, яке необхідно виконати; може його проаналізувати; точно узагальнює його у мовленні; бачить і усвідомлює тонкі відмінності при порівнянні, встановлює закономірні зв'язки.

Середній рівень: завдання, які потребують аналізу, порівняння, узагальнення і встановлення закономірних зв'язків, дитина виконує за умови стимулювання дорослим.

Достатній рівень: дитина виконує завдання за допомогою дорослого, може перенести засвоєний спосіб діяльності на виконання аналогічного (подібного) завдання.

Низький рівень: під час виконання таких завдань дитина потребує навчальної допомоги, яка не завжди є ефективною; не може перенести засвоєний спосіб діяльності на виконання аналогічного (подібного) завдання.

Визначення результативності вашої співпраці з дитиною.

Висока результативність:

- дитина проявляє допитливість, активність;
- завдання виконує із цікавістю, самостійно;
- не потребує додаткового зовнішнього стимулювання.

Середня результативність:

- дитина недостатньо активна і самостійна;
- потребує деякого зовнішнього стимулювання під час виконання завдань;

- має достатньо вузький круг інтересів.

Низька результативність:

- дитина має низький рівень активності і самостійності;
- потребує постійного зовнішнього стимулювання під час виконання завдань;
- не проявляє допитливості й інтересу до навколишнього світу.

Заповнення батьками анкет.

Анкета для батьків

1. Ім'я, прізвище дитини.

Число, місяць і рік народження.

Який дитсадок відвідувала?

2. Чи Ваша дитина:

- знає букви
- вміє читати
- вміє писати
- вміє рахувати

3. Якими пестливими іменами ви називаєте дитину в сім'ї?

4. Особливості характеру дитини (потрібне підкресліть):

- спостережливість;
- уважність;
- дисциплінованість;
- непосидючість;
- збудливість;
- контактність.

5. Чи любить Ваша дитина співати, малювати, танцювати, декламувати, майструвати? (Потрібне підкресліть.)

Допишіть інше. _____

6. Основні види ігор, занять удома.

7. Які захворювання перенесла дитина в дошкільному віці?

8. _____ Хронічні захворювання, відхилення в органах зору, слуху, дефекти мовлення, інші особливості.

9. Чи належить дитина до категорії дітей-чорнобильців? Посвідчення.

10. Ім'я, по-батькові батьків, освіта, де і ким працюєте, робочі телефони.

Тато: _____

Мама: _____

11. _____ Хто, крім батьків, виховує дитину?

12. Скільки дітей у сім'ї? Які взаємини з братами, сестрами?

13. Де проживають бабусі, дідусі?

14. Домашня адреса, телефон (телефон для екстрених випадків, сусіди, родичі).

15. Чим зможете допомогти школі, класу: вміння малювати, співати, грати на музичних інструментах, копіювання, виконання ремонтних робіт? (Потрібне підкресліть.)

Інше _____

16. Ваші побажання, поради, запитання, пропозиції щодо навчання та виховання дітей. _____

Вправа «Рука допомоги»

Кожному з батьків дається вирізана із паперу долонька.

Напишіть на кожному пальчику долоньки, яку допомогу Ви могли б надати вчителю у роботі з дітьми.

Вправа «Кроки»

Батьки діляться на дві команди і стають у шеренги одна навпроти іншої. Між шеренгами креслиться лінія. Батьки повинні стати так, щоб їхні ноги були міцно притиснуті до ніг сусіда (трохи розставлені в сторони), плечі торкалися плечей, і міцно взятися за руки. За командою вся шеренга, рухаючись разом, не розриваючи зв'язку, повинна якомога швидше дійти до лінії.

Висновок: для досягнення мети треба діяти злагоджено, вміти домовлятися, підтримувати один одного. (Учитель роздає батькам пам'ятки, домовляється про зустріч з дітьми тощо.)

Батьківські збори батьків майбутніх першокласників за участю вихователів та вчителя початкових класів

Тема: «В сім'ї майбутній першокласник».

Мета: ознайомити батьків майбутніх першокласників з особливостями набуття дітьми готовності до нової соціальної позиції «школяр»; запропонувати батькам зразки психологічних ігор та вправ для роботи з дітьми.

Учасники круглого столу: батьки майбутніх першокласників, вихователі, психолог, вчитель першого класу.

Хід заходу

1. Вступне слово вихователя.

Найважливішими і найбільш значущими людьми в молодшому віці для дітей є батьки. Дитина ще не має свого ставлення до школи. Вона чує нові слова, що лякають її своєю незрозумілістю: обов'язок, посидючість,

дисципліна. Ці поняття їй малозрозумілі. Тому багато залежить від психологічної позиції, яку займають батьки.

Насамперед, дізнайтеся, чи хоче ваша дитина йти до школи.

1.Тест «Чи хоче дитина йти до школи?»

(домашнє завдання)

- 1) Коли я піду до школи, у мене з'явиться багато друзів.
- 2) Мені цікаво, які в нас будуть уроки.
- 3) Вважаю, що запрошуватиму на свій день народження весь клас.
- 4) Мені хотілося б, щоб урок тривав довше, ніж перерва.
- 5) Цікаво, що в школі пропонують на обід.
- 6) Коли я піду до школи, то гарно вчитимуся.
- 7) Найкраще в шкільному житті – це канікули.
- 8) Мені здається, що в школі більше цікавого, ніж у дитячому садочку.
- 9) Я хочу до школи, тому що діти з мого будинку вже навчаються.
- 10) Якби мені дозволили, я б пішов учитися торік.

Оберіть номери висловлювань, з якими ваш малюк погодиться і порахуйте кількість позитивних відповідей.

Сума 1-3 бали – ваша дитина вважає, що непогано живе і без школи. Вам слід замислитися над причиною такої думки.

Сума 4-8 балів – так, що до школи хоче, але здебільшого дитина мріє про нові ігри і друзів.

Сума 9-10 балів – вам не варто тривожитися. Добре, якщо ваша дитина збереже таке ставлення до школи на найближчі 10-11 років.

Чи обов'язково потрібно готувати дитину до школи?

Існують дві протилежні точки зору.

Перша – готувати ретельно, постійно займатися, учити читати і писати.

Друга – не варто поспішати та приділяти підготовці до школи особливу увагу, мовляв, усе прийде само собою.

Як же відшукати ту золоту середину, щоб і допомогти дитині прийти до школи максимально підготовленою і не знеохотити вчитися. Не потрібно заздалегідь виконувати навчальну програму першого класу, а створювати умови для загального розвитку дитини та формування у неї життєвої компетентності.

2. Правила занять із 6-тирічною дитиною.

- Заняття мають будуватися на принципі добровільності та зацікавленості.
- Тривалість заняття не має перевищувати 20-25 хвилин.
- Не намагайтесь чогось навчити дитину, коли вона стомлена, роздратована.
- Найголовніше, щоб заняття були недовготривалими, а регулярними.

3. Виступ учителя.

Здійснився перехід середньої школи на нову систему навчання: з початком навчання з шести років. Тому проблема психологічної готовності до школи стала ще більш актуальною. Її образно можна порівняти з фундаментом будинку, а міцний фундамент – необхідна умова подальшого якісного будівництва.

Необхідний деякий початковий рівень психічного розвитку, без якого початок навчання в школі, як правило, буде сумним і з дуже низьким результатом. Відставання в навчанні відобразиться на розвитку особистості дитини.

Робота з розвитку пізнавальних процесів, формування комплексної навчально-соціальної мотивації, розвитку здібностей необхідна для більшості дітей. Якщо не будуть створені необхідні умови для старту в Країну знань, то процес адаптації до школи може тривати довше.

4. Виступ психолога.

У молодшому дошкільному віці психофізіологічний розвиток у різних дітей є нерівномірними. Зберігаються також відмінності і у темпах розвитку хлопчиків і дівчаток.

Перехід до систематичного навчання ставить високі вимоги до навчальної працездатності дітей, що в їх віці ще нестійка, опірність до втоми низька.

Початок навчання в школі сприяє різним змінам соціальної ситуації розвитку дитини. Вона стає «суспільним» суб'єктом і має тепер соціально значущі обов'язки. Уся система життєвих взаємин дитини перебудовується і багато в чому визначається тим, наскільки успішно вона впорається з новими вимогами.

Провідною в молодшому шкільному віці стає навчальна діяльність. Вона визначає важливі зміни, що відбуваються в розвитку психіки дитини на певному віковому етапі. Дитина цього віку активно залучена до інших видів діяльності (заняття спортом та мистецтвом), під час яких удосконалюють і закріплюють нові досягнення дитини.

Повноцінне життя дитини на цьому віковому періоді можливе лише за активної допомоги дорослих (учителів, батьків, вихователів, психологів), основним завдання яких є створення оптимальних умов для розвитку і реалізації потенційних можливостей молодших школярів з урахуванням індивідуальних можливостей кожної дитини.

Значна роль у пізнавальних процесах молодшого школяра належить розвитку уваги.

К. Ушинський правильно помітив, що увага – це «двері», крізь які проходить все, що тільки входить в душу людини із зовнішнього світу. Дитина не може бути уважною загалом. Її увага проявляється завжди в певних конкретних психічних процесах: вона вдивляється, вслуховується, відгадує загадку, намагається прочитати слово в «Букварі» або захоплюється малюванням, грою...

Увага не лише створює найкращі умови для психічної діяльності, але й несе «варту», допомагаючи своєчасно реагувати на різні зміни в навколишньому середовищі та в самому собі. Увага – це форма організації, вибіркова спрямованість свідомості на певний об'єкт, зовнішній або

внутрішній. Характерною рисою дитини дошкільного віку є те, що її увагу привертають привабливі зовні предмети. Увага залишається доти зосередженою, доки дитину цікавлять предмети, події, люди. Увага в цьому віці є мимовільною і рідко виникає під впливом якої-небудь поставленої мети.

Психологи вважають, що появи і розвитку довільної уваги передують формування регульованого сприймання й активне володіння мовленням. Чим краще розвинуте мовлення в дитини дошкільного віку, чим вищий рівень розвитку сприйняття, тим раніше сформується довільна увага. Для того щоб дошкільник учився керувати своєю увагою, його слід просити більше міркувати вголос. Стійкість уваги залежить від індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку. Нервові й хворобливі діти частіше відволікаються, ніж спокійні й здорові.

1. Завдання 1 . Вправа (Робота в парах).

Мета: навчити батьків проводити з дітьми вправи та дидактичні ігри на розвиток самостійності, довільності поведінки.

У друкованому тексті закресліть літеру «а», літеру «б» - підкресліть.

Фіксують час виконання та допущені помилки.

1) Знайдіть відмінності на двох малюнках (готують 2 пари малюнків, що мають 10-15 відмінностей).

2) Домалюйте малюнки.

3) Знайдіть невідповідність до змісту малюнка.

Вправа на збільшення обсягу уваги та короткочасної пам'яті: запам'ятайте порядок розміщення предметів за декілька секунд. Кількість предметів поступово збільшується;

Вправа на тренування розподілу уваги: полічіть від 10 до 1, водночас виконуйте прості фізичні вправи (нахили, повороти, стрибки).

Вправа на розвиток здібності переключити увагу: уважно слухати і плескати в долоні, коли прозвучить слово-назва тварини: стіл, ліжко, ведмідь, зошит, книжка, собака ...

Вправа на розвиток довільної уваги: на аркуші паперу намалювати 10 трикутників. Бути уважними: заштрихувати червоним олівцем третій, сьомий і дев'ятий трикутники.

5. Виступ психолога.

Пам'ять – це запам'ятовування, зберігання і відтворення інформації. У дітей шестирічного віку переважає мимовільна пам'ять. Дитина легко і надовго запам'ятовує те, що викликало її мимовільний інтерес, що захопило її своєю яскравістю, незвичністю; запам'ятовую те з чим вона активно діяла (грала, конструювала). Суттєву роль при цьому відіграє слово. Якщо предмети, з якими зустрічається дитина, називають, то вона запам'ятовує їх краще. Але на цьому етапі життя в психіці дітей з'являється важливе новоутворення: виникає довільна пам'ять. Вона виникає в тому випадку, коли дитина стикається з умовами, що вимагають від неї активного запам'ятовування і пригадування. Але одних цих умов ще недостатньо. Запам'ятовування має бути чимось мотивовано. Найбільш сприятливі умови для запам'ятовування, коли дитина виконує доручення дорослого в ігровій формі.

Важливим показником розвитку довільної пам'яті шестирічної дитини є також вміння поставити перед собою завдання, а потім здійснити самоконтроль. Більшість дітей цього віку успішно здійснюють самоконтроль як під час запам'ятовування наочного, так і словесного матеріалу.

Висновок. Шановні батьки, сьогодні ми переконалися, що дитину до школи потрібно готувати. Але це не означає, що ми повинні її просто «начиняти» знаннями. Батьки і педагоги повинні створити їй таке розвивальне середовище, в якому дитина тренувала свою психіку, навчилася діяти у різних життєвих ситуаціях та здобувати знання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1.Планування занять для старших дошкільнят](http://psih.pp.ua)
<http://psih.pp.ua> > [planuvannya-zanyat-dlya-starshih-do...](http://psih.pp.ua/planuvannya-zanyat-dlya-starshih-do...)

2.«Роль сім'ї у підготовці дітей до школи»

<http://vihovateli.com.ua> › cons › 3784-rol-semi-v-podg...